

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
FILMOVÁ A TELEVIZNÍ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Praha, 2024

MICHAL KOVÁČ

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
FILMOVÁ A TELEVIZNÍ FAKULTA

Filmové, televizní a fotografické umění a nová média

Režie

DIPLOMOVÁ PRÁCA

**David Fincher:
Filmová inovácia cez rozmanité žánre a médiá**

Michal Kováč

Vedúci práce: Jasmína Blaževič

Oponent práce: Helena Bendová, Marek Vajchr

Dátum obhajoby: 20.6.2024

Udeľovaný akademický titul: MgA.

Praha, jún 2024

THE ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

FILM AND TELEVISION FACULTY

Film, Television, and Photographic Arts and New Media

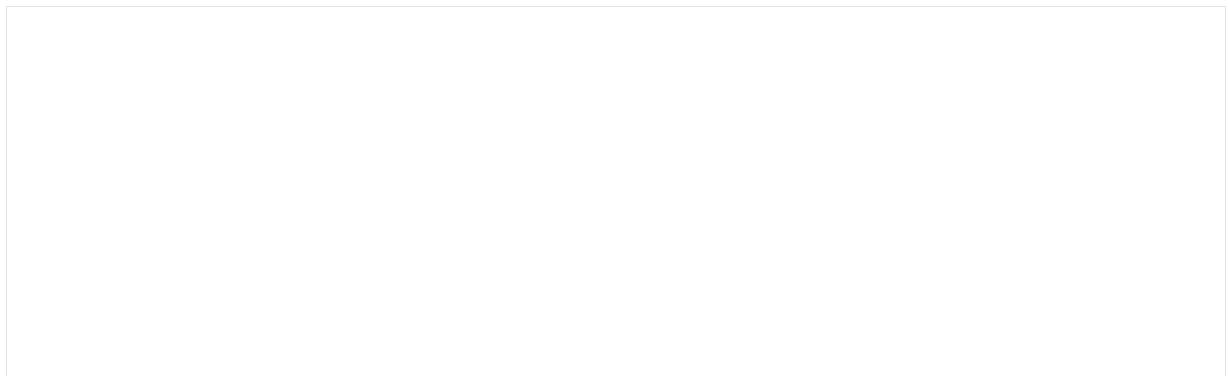
Directing

MASTER'S THESIS

David Fincher:

Film Innovation Across Diverse Genres and Media

Michal Kováč

Thesis Supervisor: Jasmína Blažević

Thesis Opponents: Helena Bendová, Marek Vajchr

Defense Date: June 20, 2024

Awarded Academic Degree: MgA.

Prague, June 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci: "**David Fincher: Filmová Inovácia cez Rozmanité Žánre a Médiá**" vypracoval samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím pouze uvedené literatury a pramenů a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna v souladu se zákonem a vnitřními předpisy AMU.

Praha, dne

Podpis

PodĎakovanie

Rád by som poĎakoval Mgr. Jasmíne Blaževič za vedenie tejto práce, podnetné komentáre, konštruktívnosť a trpezlivosť pri pripomienkovaní.

Ďalej chcem poĎakovať Ing. Eve Tvarůžkovej za cenné rady a pomoc. V neposlednom rade Ďakujem aj mojej manželke Katke a deťom, že ma od začiatku podporujú v štúdiu a pri písaní.

Práca skúma filmové diela Davida Finchera, ktorého tvorba presahuje žánre a média, pričom kládie dôraz na inovatívne využitie vizuálnej naratívy a filmovej techniky. Fincherova práca je prezentovaná ako syntéza klasických a moderných filmových techník, ktoré poukazujú na jeho schopnosť inovatívne spájať obsah s formou. Analýza preskúmava, ako sa Fincherov režisérsky prístup transformoval, najmä prostredníctvom príkladov z jeho významných diel "Se7en", "Mindhunter" a "Mank". Práca ďalej skúma, ako tieto filmy odrážajú sociálne a kultúrne aspekty ich doby a ako sa stali kultúrne významnými vo filmovom svete.

Abstrakt v AJ

This master's thesis explores the film works of David Fincher, whose creations transcend genres and particularly media, emphasizing innovative use of visual narrative and film technique. Fincher's work is presented as a synthesis of classical and modern film techniques, highlighting his ability to innovatively merge content with form. The analysis explores how Fincher's directorial approach has transformed, especially through examples from his significant works "Se7en," "Mindhunter," and "Mank." The paper further investigates how these films reflect the social and cultural aspects of their times and how they have become culturally significant in the film world.

Obsah

BIOGRAFIA	10
------------------------	-----------

Alien 3	12
Se7en.....	13
The Game.....	14
Fight club	15
Panic Room.....	16
Zodiac	17
The Curious Case of Benjamin Button	18
The Social Network	19
The Girl with the Dragon Tattoo	21
House of Cards	22
Gone Girl	23
Mindhunter	24
Rozbor filmu Se7en	25
Neonoár.....	25
Spoločenský Kontext	26
Postavy.....	28
Morgan Freeman (Detektív William Somerset)	28
Brad Pitt (Detektív David Mills).....	28
Kevin Spacey (John Doe)	28
Kamera a Strih	29
Mizanscéna	35
Hudba a Zvuk	36
Úvodná titulková sekvencia filmu	37
Dopad filmu	38
Rozbor TV série Mindhunters.....	40
Príbeh a Štruktúra	40
Postavy.....	40
Jonathan Groff (Holden Ford)	40
Holt McCallany (Bill Tench).....	42
Anna Torv (Wendy Carr).....	43
Spoločenský Kontext	44
Kamera a Strih	44
Mizanscéna	48
Hudba a zvuk	50
Titulková sekvencia	51

Rozbor TV filmu MANK	52
Dej a štruktúra filmu.....	52
Spoločenský Kontext	53
Postava.....	54
Gary Oldman (Mank).....	54
Kamera a Strih	55
Mizanscéna	57
Hudba a Zvuk	58
Titulková sekvencia	59
Záver	60
Zoznam použitých zdrojov	62
Odborná literatúra.....	62
Pramene	62

ÚVOD

Táto diplomová práca sa zaoberá filmovým dielom Davida Finchera, pričom analyzuje jeho prístup k režírovaniu a narácií. Cieľom práce je preskúmať, ako Fincher využíva vizuálne a naratívne techniky na rozvoj žánru, a ako tieto techniky ovplyvňujú vnímanie jeho filmov v kontexte moderného filmového umenia a evolúcie jeho diel. Aký vplyv majú jeho režisérské techniky na rozvoj postáv vo vybraných dielach. Ako sa filmy "Se7en", televízna séria "Mindhunter" a televízny film "Mank" odlišujú v kontexte žánrových konvencií, médií a aký majú kultúrny dopad na filmové publikum.

BIOGRAFIA

David Andrew Leo Fincher sa narodil 28. augusta 1962 v Denveri. Jeho matka, Claire Mae (rod. Boettcher), bola odborná sestra v oblasti duševného zdravia z južnej Dakoty, ktorá pracovala v programe liečby závislostí. Jeho otec, Howard Kelly "Jack" Fincher (1930–2003), bol autor z Oklahomy, ktorý pracoval ako reportér a vedúci oddelenia pre magazín Life. Keď mal Fincher dva roky, rodina sa presťahovala do San Anselma v Kalifornii, kde bol jeho susedom filmár George Lucas.¹

Už vo veku ôsmich rokov sa zaujímal o filmovanie a pokúšal sa točiť filmy na 8mm kameru. V rozhovore z roku 2012 povedal: *"Bol som malý, asi osem ročný, a videl som dokument o vzniku filmu Butch Cassidy a Sundance Kid. Nikdy mi nenapadlo, že filmy sa neodohrávajú v reálnom čase. Vedel som, že sú falošné, vedel som, že ľudia hrajú, ale nikdy mi nenapadlo, že natáčanie filmu by mohlo trvať 4 mesiace ! Videl som tam celý štáb s požičanými koňmi a pohyblivými príviesmi na natáčanie scény na streche vlaku. Najali si niekoho, kto vyzeral ako Robert Redford, aby vyskočil na vlak. Nenapadlo ma, že medzi každým záberom sú hodiny. Samotný cirkus bol neviditeľný, ako to aj má byť, ale v tom som sa začal zaujímať o otázku : „Ako?“ Bol to ten najúžasnejší kúzelnický trik. Predstava, že 24 statických obrázkov sa ukazuje*

• ¹ "Playboy Interview: David Fincher". *Playboy*. October 14, 2014.
<https://web.archive.org/web/20150829153003/http://www.playboy.com/articles/playboy-interview-david-fincher>

*tak rýchlo za sebou, že z nich vzniká pohyb - wow! A myslel som si, že už nikdy nebude nič tak zaujímavé ako vtedy..*²

Ako teenager sa Fincher presťahoval do Ashlandu v Oregone, kde navštevoval strednú školu Ashland High School. Po škole režíroval divadelné hry, navrhoval scény a osvetlenie, bol nezáväzným projektantom v kine Varsity Theatre, a tiež pracoval ako asistent produkcie v televíznej stanici KOBI v Medforde.³

Počas budovania svojej pozície vo filmovom svete Fincher pracoval v štúdiu Johna Kortyho ako vedúci produkcie. Získavajúc ďalšie skúsenosti sa stal producentom vizuálnych efektov, a podieľal sa na animovanom filme *Twice Upon a Time* (1983) s Georgom Lucasom. V roku 1983 bol zamestnaný v spoločnosti Industrial Light & Magic (ILM) ako asistent kameramana, pričom pracoval na filmoch *Návrat Jediho* (1983), a *Indiana Jones a Chrám osudu* (1984). V roku 1984 opustil ILM, aby režíroval televíznu reklamu pre American cancer society, ktorá zobrazovala "plod fajčiaci cigaretu".⁴

Tento počin rýchlo prilákal pozornosť producentov v Los Angeles, a tak Fincher dostal príležitosť režírovať hudobný dokument Ricka Springfielda z roku 1985, s názvom: *The Beat of the Live Drum*. Smerujúc k režijnému povolaniu, Fincher spoluzaložil produkčnú spoločnosť Propaganda Films, a začal režírovať reklamy a hudobné videoklipy. Spolu s inými režisérmi, ako sú: Michael Bay, Antoine Fuqua, Michel Gondry, Spike Jonze, Alex Proyas, Paul Rachman, Mark Romanek, Zack Snyder a Gore Verbinski, zdokonaľovali svoje zručnosti v spoločnosti Propaganda Films, než sa pustili do tvorby celovečerných filmov.⁵

Fincher režíroval televízne reklamy pre mnohé spoločnosti, vrátane: Levi's, Converse, Nike, Pepsi, Revlon, Sony, Coca-Cola a Chanel. Začínajúc v roku 1984 sa Fincher začal venovať aj hudobným videoklipom, režíroval ich pre rôznych umelcov, vrátane spevákov: Ricka Springfielda, Dona Henleya, Marthy Davis, Pauly Abdul, rockovej skupiny The Outfield a R&B speváka Jermaine Stewarta. Jeho hudobný videoklip "Freedom! '90" z roku 1990 bol jedným z najúspešnejších videoklipov speváka Georgea Michaela.

Režíroval videoklipy pre Michaela Jacksona, Aerosmith, Billyho Idola a pre Madonnu, vrátane "Vogue", ktorý čerpal inšpiráciu z filmov 20. a 30. rokov 20. storočia, a bol často označovaný ako jeden z najlepších videoklipov všetkých čias. V období od roku 1984 do 1993 bol Fincher

• 2 Perkins, Will; Albinson, Ian; Perkins (August 27, 2012) "David Fincher: A Film Title Retrospective".

<https://www.artofthetitle.com/feature/david-fincher-a-film-title-retrospective>

• 3 "David Fincher: A Life in Pictures". BAFTA. September 19, 2014

<https://web.archive.org/web/20170813010645/http://guru.bafta.org/david-fincher-a-life-in-pictures>

• 4 Rebello, Stephen (September 16, 2014). "Playboy Interview: David Fincher". Playboy.

• 5 Hyman, Nick (August 31, 2010). "Ranked: Music Video Directors Turned Film Directors". Metacritic.

uvadený ako režisér v 53 hudobných videoklipech. Režisér Fincher sa vyjadril, že výroba hudobných videí bola jeho "filmovou školou", kde sa naučil pracovať efektívne s obmedzeným rozpočtom a časovým rámcom.⁶

Alien 3.

Príbeh sa točí okolo Ellen Ripleyovej, ktorá po havárii svojej lode pristane na väzenskej planéte Fiorina 161. Všetci členovia jej posádky vrátane malého dievčatka zomierajú pri havárii, a Ripleyová sa zobudí medzi odsúdenými mužmi, ktorí na planéte žijú v celibátnej spoločnosti bez žien, väzni sú odsúdení za sexuálne zločiny. Ripleyová rýchlo zistí, že s ňou v lodi dorazil aj Aien - Xenomorph. Kým sa snaží spamätať a pochopiť situáciu v ktorej sa nachádza - medzi väzňami a čeliť hrozbe, zisťuje, že je nositeľkou ďalšieho mimozemského embrya.

Ripleyová sa snaží o spoluprácu s väzňami a ich dozorcami, aby spoločne našli spôsob, ako mimozemského tvora zabiť. Medzi postavami sa vyvíjajú komplikované vzťahy, najmä medzi Ripleyovou a vedúcou väzenskej ošetrovne. Postupne si Ripleyová uvedomuje, že korporácia Weyland-Yutani, ktorá dlhodobo má záujem o mimozemské formy života ako o biologické zbrane, chce Xenomorpha zachytiť živého a použiť na vojenské účely, bez ohľadu na ľudské straty. V dôsledku toho sa Ripleyová snaží zabrániť korporácii vo využívaní tvora, nakoľko si uvedomuje jeho smrtiaci účinok, inteligenciu a nepolapiteľnosť.

Napokon, keď sa korporácia pokúsi o odchyt Xenomorpha, Ripleyová, uvedomujúc si, že nesmie dovoliť, aby sa tvor dostal na Zem, robí drastické rozhodnutia. Aby zabránila korporácii vo využívaní mimozemského embrya, ktoré nosí vo svojom tele, obetuje seba a skočí do obrovského taviaceho kotla na olovo. Tým nielenže zničí Xenomorpha, ale zabraňuje aj korporácii získať biologickú zbraň, čím chráni budúcnosť ľudstva.

"Je december 1991 a práve nakrúcajú scénu mimozemšťana vo filmových štúdiách Twentieth Century Fox. Celý proces natáčania začal pred takmer rokom v Londýne, ale keď natáčanie prekročilo plánovaný čas o dvadsaťtri dní a presiahlo rozpočet o nespočetné milióny, Fox prerušil natáčanie a vyzval filmárov k odchodu domov."

• ⁶ John H Richardson / 1992

*"Film je určite výnimočný svojím výberom režiséra. David Fincher, pravdepodobne jediný dvadsaťsedemročný debutant, ktorý kedy bol najatý na réžiu filmu za 50 miliónov dolárov."*⁷

Film získal nomináciu na Oscara za najlepšie vizuálne efekty. Neskôr vyjadril Fincher verejne svoje rozhorčenie a od filmu sa dištancoval.⁸ V knihe *Director's Cut: Picturing Hollywood in the 21st Century* obviňuje Fincher producentov z nedostatku dôvery. V rozhovore pre *The Guardian* v roku 2009 uviedol: "Nikto ho nemal rád viac ako on sám; dodnes ho nemá rád nikto viac ako sám."⁹

Po tomto kritickom sklamaní Fincher odmietol čítať filmové scenáre alebo režírovať ďalší projekt. Krátko na to sa vrátil k režírovaniu reklám a hudobných videoklipov, vrátane videoklipu k piesni "Love Is Strong" od Rolling Stones v roku 1994, ktorý získal cenu Grammy za najlepší hudobný videoklip. Neskôr sa Fincher rozhodol znova venovať filmu.¹⁰ Prečítal si pôvodný scenár Andrewa Kevina Walkera pre film *Sedem* (1995), ktorý bol revidovaný Jeremiášom Chechikom, režisérom, ktorý bol k projektu pripojený prioritne. Fincher nevyjadril záujem režírovať revidovanú verziu, a tak New Line Cinema súhlasila s ponechaním pôvodného záveru.¹¹

Se7en

Film sleduje príbeh detektíva Somerseta a jeho mladého kolegu Millsa, ktorí sa snažia chytiť sériového vraha. Tento vrah vyberá svoje obete na základe siedmich smrteľných hriechov: chamtivosť, lenivosť, pýcha, žiarlivosť, obžerstvo, hnev a smilstvo.

Somerset, ktorý je na prahu dôchodku, a Mills, ktorý je impulzívny a netrpezlivý, musia spolupracovať, hoci majú veľmi rozdielne pohľady na život a prácu. Prípady ich vedie cez

• ⁷ David Fincher: Interviews. Conversations with Filmmakers series. Edited by Laurence F Knapp. ISBN 978-1-62846-036-0 strana 3-5

• ⁸ Salisbury, Mark; Fincher, David (January 18, 2009). ["Transcript of the Guardian interview with David Fincher at BFI Southbank"](#).

• ⁹ *The Guardian*. September 22, 2016. <https://www.theguardian.com/film/2009/feb/03/david-fincher-interview-transcript>

• ¹⁰ Couch, Aaron (January 13, 2017). ["'Seven' Screenwriter on How a Mix-Up With David Fincher Led to Its Gutsy Ending"](#).

• ¹¹ *The Hollywood Reporter*. March 24, 2018 <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/se7en-screenwriter-how-a-mixup-david-fincher-led-gutsy-ending-963957/>

šokujúce a morálne vypäté scény zločinov, kde vrah používa extrémne metódy na potrestanie svojich obetí podľa ich hriechov. Napätie vrcholí, keď vrah, ktorého meno je John Doe, sa nečakane vzdáva. Doe ponúka, že odvedie detektívov k posledným dvom telám. Tento záver prekvapuje svojím šokujúcim odhalením a tragickým vyústením, ktoré hlboko ovplyvňuje osobný život detektíva Millsa a zanecháva Somerseta hlboko v morálnej dileme. Pretože Doe pácha posledný hriech žiarlivosti, na rodinu Millsa a zabíja jeho manželku. Na čo Milles reaguje posledným hriechom a to hnevom, keď Doa zabíja.

"Sedem sa stretlo s pozitívnymi recenziami filmových kritikov, a bol to jeden z najziskovejších filmov roku 1995, zarábajúc viac ako 320 miliónov dolárov po celom svete. John Wrathall vo svojom článku pre Sight and Sound napísal, že predstavuje najkomplexnejší a najrušivejší vstup do žánru sériového vraha od čias Lovca ľudí, a Roger Ebert sa vyjadril, že Sedem je "jedným z najtemnejších a najneúprosnejších filmov, ktoré kedy vznikli v hollywoodskom mainstreamu."¹²

The Game

Film sleduje príbeh bohatého bankára Nicholasa Van Ortona, ktorý dostane od svojho brata Conrada na narodeniny nezvyčajný darček, účasť na hre od tajomnej spoločnosti Consumer Recreation Services (CRS). Hra začína ako zábavný antistress, ale rýchlo sa premení na sériu náročných a nebezpečných situácií, ktoré sa stále viac premieňajú v realitu, ktorú Nicholas nevie od hry rozoznať. Snaží sa zistiť pravidlá a zámer hry, pričom začína strácať kontrolu nad svojím životom a svojimi financiami. Postupne zisťuje, že hra môže byť spôsob, ako ho obráť o majetok alebo dokonca o život. Film postupne odhaľuje, ako sa Nicholas z bohatého, samotárskeho človeka bez blízkych vzťahov mení, a ako hra ovplyvňuje jeho osobný život a ducha.

Vyvrcholenie filmu prichádza v dramatickej záverečnej scéne, kde Nicholas doslova čelí svojim najväčším strachom, najmä silného komplexu z otcovej smrti ktorý skočil zo strechy ich domu a zabil sa. Nicholas zisťuje že hra bola do detailov premyslená a bola navrhnutá tak, aby prehodnotil svoje vzťahy ale najmä ten, ktorý ma so svojím bratom. Nicholas si uvedomí, že hoci hra bola extrémne náročná a psychicky vyčerpávajúca, bola to tá najlepšia vec, ktorá sa mu mohla stať. Uvedomí si hodnotu rodiny, priateľstva a dôležitosť ľudských vzťahov.

• ¹² Ebert, Roger (July 18, 2011). "Seven (1995)". *Chicago Sun-Times*. <https://www.rogerebert.com/reviews/great-movie-seven-1995>

"Fincher sa skvelo snaží obrátiť obyčajné mestské lokality na desivé pozadie, kde každá zákruta je ďalším krokom do neznáma".¹³

"Po uvedení The Game v septembri 1997, získal film všeobecne priaznivé recenzie, ale priemerné výsledky na trhu."¹⁴

V auguste 1997 sa Fincher dohodol na režirovaní filmu Fight Club, vytvoreného na rovnomennom románe z roku 1996 od Chucka Palahniuka. Bol to jeho druhý film s 20th Century Fox. Hlavné úlohy si zahrli Brad Pitt, Edward Norton a Helena Bonham Carter. Fight Club mal premiéru 15. októbra 1999 v Spojených štátoch, a stretol sa s polarizovanou odozvou a skromným úspechom na trhu. Pôvodne mnohí kritici považovali film za "násilný a nebezpečný expresný vlak masochizmu a agresie".¹⁵

Fight club

Film rozpráva príbeh anonymného rozprávača, ktorý trpí nespavosťou a frustráciou zo svojho monotónneho života. Rozprávač, ktorý pracuje ako koordinátor po nehodách automobilov, sa stretne s nekonvenčným predajcom mydla menom Tyler Durden počas služobnej cesty. Po záhadnom výbuchu, ktorý zničí jeho byt, sa rozprávač sťahuje k Tylerovi a spolu zakladajú "Fight Club", tajný klub, kde muži prichádzajú bojovať, aby si uľavili od frustrácií a stresov moderného života. Činnosť klubu rýchlo narastá a z bojového klubu sa vyvinie "Projekt Chaos", organizácia zameraná na sabotáže a spoločenskú revolúciu. Tyler sa stáva stále radikálnejším a rozprávač sa začína obávať, kam Tylerove plány smerujú. Nakoniec rozprávač zistí, že Tyler a on sú jedna a tá istá osoba, čo je produkt jeho rozdelenej osobnosti a Tyler je len v jeho hlave.

Film vrcholí rozprávačovým pokusom zastaviť Tylerove plány na zničenie veľkých korporácií pomocou bombových útokov. Napokon rozprávač prijíma kontrolu nad svojou osobnosťou, "zabíja" Tylerovu časť a pokúša sa zabrániť katastrofe. Film končí scénou, kde rozprávač a jeho záujem o lásku Marlu sledujú, ako explodujú budovy, čo symbolizuje kolaps ich starého života a možný nový začiatok.

¹³ "BBC - Films - review - The Game". www.bbc.co.uk April 14, 2020.

¹⁴ "The Game". *The Criterion Collection*. January 10, 2020.

¹⁵ "BBC - Films - review - Fight Club". www.bbc.co.uk. January 7, 2020.

*"V nasledujúcich rokoch sa Fight Club stal kultovým obľúbencom a získal uznanie pre svoje viacvrstvé témy; film sa stal predmetom kritických analýz od akademikov a filmových kritikov."*¹⁶

V roku 2001 pôsobil Fincher ako výkonný producent prvej série seriálu The Hire, sérii krátkych filmov určených na propagáciu automobilov BMW. Tieto filmy boli zverejnené na internete v roku 2001.

Následne v roku 2002 sa Fincher vrátil k ďalšiemu celovečernému filmu, thrilleru s názvom Panic Room. *"S hlavnými hercami Jodie Foster, Forest Whitaker, Kristen Stewart, Dwight Yoakam a Jared Leto, bol premierovaný 29. marca 2002 po mesiaci meškania, a získal úspech kritikov a komerčný úspech."*¹⁶

Panic Room

Film je príbeh Meg Altman a jej dcéry Sarah, ktoré sa skoro po nastáňovaní do luxusného mestského domu v New Yorku ocitajú v smrteľnom nebezpečenstve. Ich dom obsahuje špeciálne zabezpečenú miestnosť známu ako "panic room", navrhnutú na ochranu obyvateľov domu počas núdzových situácií. V noci, sa trio zločincov vláme do domu, o ktorom si myslia že je prázdny. Prišli tam hľadať ukryté peniaze, avšak nečakali, že tam budú Meg a Sarah. Tie sa rýchlo uchýlia do "panic roomu" v dome. Avšak peniaze, po ktorých zloději túžia, sú tiež ukryté vo vnútri tohto bezpečného útočiska. Čo nasleduje, je napínavá hra na mačku a myš, keď Meg a Sarah bojujú o svoje životy, zatiaľ čo zločinci sa snažia nájsť spôsob, ako sa dostať dovnútra "panic roomu". Meg musí využiť svoj dôvtip a materský inštinkt, aby ochránila svoju dcéru a zároveň našla spôsob, ako sa vymaniť z tejto hrozivej situácie. Burnham - jeden z lupičov, ktorý je v skutočnosti bezpečnostný expert a má najviac pochopenia pre ľudské životy, začína cítiť výčitky svedomia voči ženám uväzneným v "panic roome". Meg sa podarí využiť situáciu vo svoj prospech. Využíva chvíľu, keď zločinci strácajú pozornosť, a obracia situáciu proti nim. V rozhodujúcom okamihu Meg manipuluje s domácimi bezpečnostnými systémami a prinúti vstúpiť Raoula - najnebezpečnejšieho z útočníkov, do smrteľnej pasce. Burnham, ktorý sa cíti zodpovedný za eskaláciu násillia, sa nakoniec rozhodne pomôcť Meg a Sarah uniknúť, zatiaľ čo on sám sa pokúša odísť s peniazmi. Film končí príchodom polície a

• ¹⁶ ["Panic Room \(2002\)", Rotten Tomatoes](#), March 29, 2002,

zatknutím prežívajúceho zločinca, zatiaľ čo Meg a Sarah pozorujú koniec noci z bezpečia svojho domu, po traumatizujúcej noci.

"V Severnej Amerike film zarobil 96,4 milióna dolárov. V iných krajinách dosiahol tržby vo výške 100 miliónov dolárov, čo znamenalo celosvetové tržby vo výške 196,4 milióna dolárov. Mick LaSalle zo San Francisco Chronicle chválil tvorcov: "Ženy sa skrývajú a muži sa snažia dostať dnu. To je jednoduchý základ, ktorý tvorcovia vezmú a s primeranou dávkou vynaliezavosti vyčerpajú na ďalších 88 minút vzrušenia. Ísť do detailov by len pokazilo tieto detaily."¹⁷

Fincher tvrdí: *"Má to byť popcornový film - niet tu veľkých, prevládajúcich dôsledkov či hĺbky. Ide len o prežitie"*¹⁸

Po piatich rokoch od Panic Room sa 2. marca 2007 Fincher vrátil s filmom Zodiac, trilerom založeným na knihách Roberta Graysmitha o pátraní po Zodiakovi, sériovom vrahovi, ktorý terorizoval komunity koncom 60. a začiatkom 70. rokov. Fincher sa o projekte dozvedel, keď ho oslovil producent Brad Fischer; príbeh ho zaujal vzhľadom na jeho osobné skúsenosti z detstva.¹⁹

Zodiac

Film je vytvorený na základe skutočných udalostí a sleduje dlhoročné pátranie po notoricky známom sériovom vrahovi menom Zodiac, ktorý terorizoval oblasť San Franciska v neskorých 60. a začiatkoch 70. rokov. Film sa sústreďuje na trojicu mužov, ktorí sa snažia prísť na totožnosť vraha: Roberta Graysmitha, karikaturistu v San Francisco Chronicle, ktorý sa stal posadnutý kódmi a listami poslanými vrahom; reportéra Paula Averyho, ktorý píše pre Chronicle, a detektíva Davea Toschiho, ktorý vedie vyšetrowanie vražd. Zodiac je známy tým, že zanecháva šifrované správy a vysmieva sa polícii, čo ešte viac komplikuje ich úsilie o odhalenie jeho identity. Príbeh detailne opisuje ich úsilie o dešifrovanie správ, analyzovanie

¹⁷ LaSalle, Mick (March 29, 2002). *"Panic' attack / Foster at her best in mindless, exciting thriller"*. *SFGate*.

¹⁸ *"Panic Room (2002)"*, *Rotten Tomatoes*, March 29, 2002

¹⁹ Halbfinger, David M. (February 18, 2007). *"David Fincher - Zodiac - Movies"*. *The New York Times*. ISSN 0362-4331. <https://www.nytimes.com/2007/02/18/movies/18halb.html>

dôkazov a vyšetrenie prípadov do jedného celku, pričom postupne odhaľuje ich osobné obety a frustrácie. Sledujeme ich vyšetovanie na pozadí meniacej sa kultúry 60. a 70. rokov a vidíme, ako táto obsesia ovplyvňuje ich osobné a profesionálne životy. Napriek viacerým stopám a podozrivým sa Zodiac nikdy oficiálne neodhalí, a zostáva jedným z najzáhadnejších nevyriešených prípadov v histórii Ameriky. Graysmith zostáva posadnutý týmto prípadom.

"Po dôkladnej rešérši prípadu s ďalšími producentmi Fincher vytvoril hlavný herecký ansámbl z Jakea Gyllenhaala, Marka Ruffala, Roberta Downeyho Jr., Anthonyho Edwardsa a Briana Coxa. Bol to prvý z Fincherových filmov natočených digitálne, s kamerou Thomson Viper FilmStream HD. Avšak v niektorých scénach vražd, sa používali kamery so zvýšenou rýchlosťou záznamu."²⁰

"Zodiac sa tešil pozitívnym ohlasom a objavil sa vo viac ako dvesto rebríčkoch desiatich najlepších filmov (len No Country for Old Men a There Will Be Blood sa objavili v viac)."²¹

The Curious Case of Benjamin Button

Benjamin sa narodí v New Orleans po skončení Prvej svetovej vojny v roku 1918 s výzorom a chorobami starého muža. Jeho matka pri pôrode zomrie, a jeho otec ho zdesený odnesie a nechá na schodoch sirotčince, kde ho vychováva milujúca matka Queenie. Ako Benjamin starne, jeho telo mladne. Postupne stretáva rôznych ľudí, ktorí ovplyvňujú jeho život a učia ho dôležité životné lekcie, zásadným je stretnutie svojho biologického otca, ktorému pomôže dožiť. Ale kľúčová postava v jeho živote je Daisy, tanečnica, ktorú Benjamin stretáva v rôznych fázach svojho života. Ich vzťah je komplikovaný vďaka Benjaminovému neobvyklému starnutiu, ale ich láska pretrváva cez desaťročia napriek všetkým prekážkam. Daisy sa stará o Benjamina vo veľmi pokročilom štádiu jeho starnutia, pričom posledné scény ho ukazujú ako malé dieťa, ktoré už nevie rozprávať a pomaly stráca pamäť. Benjaminova nezvyčajná cesta

• ²⁰ Youtube: Behind The Big Screen : Zodiac Special Effects

• ²¹ "Best of 2007". *CriticsTop10*. May 2009.

životom sa uzatvára jeho pokojným úmrtím v jej náručí, kde je Daisy stará žena a Benjamin ako novorodenec.

*"V roku 2008 bol Fincher prizvaný k projektu The Curious Case of Benjamin Button (2008), adaptácia rovnomenného krátkeho príbehu z roku 1923 od F. Scotta Fitzgeralda. Romantická dráma zaznamenala tretiu spoluprácu Finchera s Bradom Pittom, ktorý hral po boku Cate Blanchett."*²²

*"Režisér David Fincher natočil film The Social Network v roku 2010, ktorý je životopisnou drámou o zakladateľovi Facebooku, Markovi Zuckerbergovi, a jeho právnych sporoch. Scenár napísal Aaron Sorkin, ktorý ho adaptoval z knihy The Accidental Billionaires."*²³

The Social Network

Eduardo Saverin a Mark Zuckerberg boli spolužiaci na Harvarde a najbližší priatelia, ktorí sa tam cítili ako outsideri. Ich spoločnou silnou stránkou boli matematické schopnosti, stratégia a logistika, no obaja mali problémy vo vzťahoch s opačným pohlavím. Eduardo veril, že cestou k spoločenskému uznaniu a úspechom u dievčat bude prijatie do jedného z elitných "Final Clubs" na Harvarde. Tie vychovávali mnohé vplyvné osobnosti nielen v americkej politickej histórii. Na druhej strane, Mark, menej zaujatý tým, čo si o ňom myslia poprední študenti, uplatnil svoje IT schopnosti na rýchlejší sociálny rast. Jednej noci sa hekol do školského systému a vytvoril databázu hodnotiacu všetky študentky, čo spôsobilo kolaps univerzitných serverov a takmer ho stálo miesto na škole. Okrem toho bola jeho hodnotiacia aplikácia sexistická, a u dievčat na škole si to dokonca ešte zhoršil. Práve v týchto chvíľach v jeho izbe na Harvarde sa zrodila myšlienka, ktorá sa stala základom pre vznik Facebooku, akurát že nevznikla v hlave Marka ale nápad mu dali dvaja bohatí bratia. Mark napísal kód pre novú webovú stránku s názvom "Thefacebook" počas jednej noci. Facebook rýchlo nabral na popularite, čo pritiahlo pozornosť dvoch bohatých bratov, ktorí tvrdili, že Zuckerberg ukradol ich nápad. Postupne úspech Facebooku Marka priviedol k právnym sporom a osobným

• ²² <https://www.sparknotes.com/short-stories/the-curious-case-of-benjamin-button/summary/>

• ²³ "Confirmed: Eisenberg, Timberlake and Garfield Cast in David Fincher's The Social Network". /Film. September 22, 2009.

rozporom, najmä medzi Zuckerbergom a jeho priateľom Saverinom. Priateľstvo tento tlak a Markovu zradu nevydrží a Mark ostáva sám.

*"Ironicky, hoci Facebook pomáhal spájať ľudí, jeho vlastný úspech rozdelil dvoch priateľov. The Accidental Billionaires je úchvatný príbeh o strate nevinnosti a vzniku spoločnosti, ktorá zásadne zmenila spôsob, akým milióny ľudí komunikujú."*²⁴

Hlavnú rolu Marka Zuckerberga ztvárnil Jesse Eisenberg, s podporným obsadením Andrewa Garfielda, Justina Timberlakea, Armieho Hammera a Maxa Minghelly. Natáčanie začalo v októbri 2009 v Cambridgi, Massachusetts, a film bol uvedený o rok neskôr. The Social Network bol tiež komerčným úspechom, získal 224,9 milióna dolárov po celom svete. *"Na 83. ročníku udelenia Oscarov získal film osem nominácií a tri ocenenia; skladatelia filmovej hudby Trent Reznor a Atticus Ross získali Oscara za Najlepšiu pôvodnú hudbu, a ďalšie dve ceny boli za Najlepší adaptovaný scenár a Najlepší strih. Na 68. udelení cien Zlatý glóbus získal film ocenenia za Najlepší film - Dráma, Najlepšieho režiséra, Najlepší scenár a Najlepšiu pôvodnú hudbu. Kritici vrátane Rogera Eberta chválili scenár a opísali film ako majúci "ohromujúci dialóg. Robí nerozprávateľný príbeh zrozumiteľným a fascinujúcim."*²⁵

V roku 2011 Fincher nasledoval úspech filmu The Social Network filmom The Girl with the Dragon Tattoo, psychologickým thrillerom založeným na románe švédskeho spisovateľa Stiega Larssona. Scenárista Steven Zaillian strávil tri mesiace analýzou románu, písaním poznámok a odstraňovaním prvkov s cieľom dosiahnuť vhodnú dĺžku filmu.²⁵

S Danielom Craigmom v úlohe novinára Mikaela Blomkvista a Rooney Marou v úlohe Lisbeth Salander sleduje Blomkvistovu vyšetrovaciu snahu odhaliť, čo sa stalo so ženou z bohatej rodiny, ktorá zmizla pred štyridsiatimi rokmi. Aby zachoval atmosféru románu, bol film prevažne natočený vo Švédsku.²⁶

• ²⁴ ["Confirmed: Eisenberg, Timberlake and Garfield Cast in David Fincher's The Social Network"](#). /Film. September 22, 2009.

• ²⁵ Weintraub, Steve 'Frosty' (December 26, 2011). ["Screenwriter Steven Zaillian Talks The Girl With The Dragon Tattoo, Sequels, and How He Might Direct the Remake of TimeCrimes"](#)

• ²⁶ *The Girl with the Dragon Tattoo: Production Notes*. Visual Hollywood. 2011

The Girl with the Dragon Tattoo

Príbeh je založený na prvej knihe zo švédskej trilógie "Millennium" od Stiega Larssona. Príbeh sa zameriava na postavu Mikaela Blomkvista, švédskeho investigatívneho novinára. Blomkvist je práve v osobnej a profesionálnej kríze po tom, čo prehral súdny spor týkajúci sa obvinení z ohovárania proti významnému podnikateľovi. Po odsúdení za zverejnenie článku s chybnými dôkazmi sa finančný Blomkvist vzdáva svojej pozície v časopise Millennium. V tomto období ho osloví Henrik Vanger, starý a vplyvný priemyselník, ktorý mu ponúkne prípad, ktorý by mohol byť pre Blomkvista šancou na očistenie mena. Najíma si Blomkvista, aby vyšetril zmiznutie jeho milovanej netere Harriet, ktoré sa stalo pred štyridsiatimi rokmi na rodinnom stretnutí, na ostrove kde majú sídla. Prípad je stále nevyriešený, a Vanger verí, že člen jeho rodiny, ktorý býva na ostrove, je za to zodpovedný. Blomkvist súhlasí a začína sa ponárať do komplikovanej histórie rodiny Vangerovcov, plnej temných tajomstiev a skrytých zločinov.

Počas vyšetrovania sa Blomkvist spája s Lisbeth Salander, sociálne izolovanou, ale mimoriadne schopnou hackerkou s problematickou minulosťou a kontroverzným vzhľadom. Lisbeth má výnimočné schopnosti v oblasti informačných technológií a talent na vyšetovanie v kybernetickom priestore, čo Blomkvistovi umožní preniknúť do digitálnych ale aj papierových archívov, a odkryť tak mnohé nezodpovedané otázky týkajúce sa rodiny Vangerovcov. Vyšetovaním obhaľujú sériu brutálnych vražd žien, ktoré sa datujú desaťročia dozadu, a ktoré sú nejakým spôsobom spojené s nacistickými sympatiami niektorých členov rodiny Vangerovcov. V dramatickom rozuzlení Lisbeth a Blomkvist konfrontujú vraha, je to člen rodiny Vangerovcov ktorý žije na ostrove a ktorého motivácie sú rovnako temné ako jeho minulé činy. Vrah je zabitý pri úteku vlastnou vinou.

"The Girl with the Dragon Tattoo je napínavý thriller, ktorý skúma nielen tajomstvá jednej rodiny, ale aj temnejšie stránky ľudskej psychológie a sociálnej spravodlivosti. Je to príbeh o hľadaní pravdy v labirinte lží, kde každý kúsok informácie môže znamenať rozdiel medzi životom a smrťou."²⁷

Na hudbe s Fincherom spolupracovali Trentom Reznorom a Atticusom Rossom, bol opísaný A. O. Scottom z The New York Times ako "nezvyčajný a silný". Po uvedení filmu v decembri boli recenzie všeobecne priaznivé.²⁸

• ²⁷ [https://millenniumtrilogy.fandom.com/wiki/The_Girl_with_the_Dragon_Tattoo_\(2011_film\)](https://millenniumtrilogy.fandom.com/wiki/The_Girl_with_the_Dragon_Tattoo_(2011_film))

• ²⁸ *The Girl with the Dragon Tattoo*, Metacritic, March 27, 2020

Scott dodáva: "Pán Fincher vytvára presvedčivú atmosféru politického nebezpečenstva a morálnej zúfalosti". Philip French z *The Guardian* chváli "autentický"²⁹

V roku 2013 Fincher pôsobil ako výkonný producent pre televízny seriál od Netflixu s názvom "House of Cards", politický triler o úsilí kongresmana o pomstu. Seriál získal pozitívne recenzie a získal deväť nominácií na cenu Primetime Emmy, vrátane ocenenia za vynikajúci dramatický seriál. Fincher získal cenu Primetime Emmy za vynikajúce režirovanie v kategórii dramatického seriálu za prvú epizódu.³⁰

House of Cards

Seriál vykresľuje vzostup Franka Underwooda, kongresmana a neskôr viceprezidenta až prezidenta USA, ktorý spolu so svojou manželkou Claire využíva politické manipulácie, intrigy a dokonca aj vraždu na dosiahnutie a udržanie moci. Po zrade prezidenta, ktorý Franka nepovýšil na ministra zahraničných vecí, Frank inicioval plán, ako sa pomstiť a získať väčšiu politickú moc. Tento plán zahŕňa manipuláciu s médiami prostredníctvom novinárky Zoey, ktorú neskôr zavraždí, keď sa stane hrozbou. Ďalším krokom je zvrhnutie súčasného viceprezidenta a vlastné obsadenie jeho pozície, čo Frank dosahuje prostredníctvom aliancií s mocnými podnikateľmi a politikmi.

Ako viceprezident a následne prezident, Frank pokračuje v svojom strategickom manévrowaní a implementuje kontroverzný sociálny program America Works. Súčasťou jeho prezidentského mandátu je aj medzinárodná politika, kde Claire, ako veľvyslankyňa OSN, čelí krízam a konfliktom, vrátane napätých vzťahov s Ruskom. Frankove a Claireine manévry sú často v rozpore s ich osobnými a spoločenskými záujmami, čo vedie k postupnému odhaleniu ich metód a k zhoršeniu ich vzájomných vzťahov. Claire napokon kandiduje na prezidentku, čo spôsobuje ďalšie napätie a konflikty vo vnútri ich vzťahu aj v politickom spektre. Claire ako prezidentka čelí zvýšenému politickému dohľadu a manipulácii od strany mocnej rodiny Shepherdovcov, ktorí sa prostredníctvom svojich politických a mediálnych spojení snažia ovplyvniť jej rozhodnutia. Claire sa snaží udržať kontrolu nad svojou agendou a svojím postavením, zatiaľ čo Duncan Shepherd a jeho rodina vyvíjajú tlak na zmenu smerovania jej politiky. Konflikt vrcholí, keď Claire zisťuje pravú identitu a úmysly svojich oponentov a prijíma radikálne rozhodnutia na zachovanie svojej moci a politického vplyvu.

• ²⁹ French, Philip (March 14, 2010). "The Girl With the Dragon Tattoo | Film review". *The Observer*. ISSN 0029-7712.

• ³⁰ *Sciences Archived* July 25, 2013, at the [Wayback Machine](#). Emmys.com.

Ďalej David režíroval film *Gone Girl* (2014), adaptáciu rovnomenného románu od Gillian Flynn, s hereckým obsadením Ben Affleck a Rosamund Pike. Dej filmu sa odohráva v Missouri a začína ako detektívka, ktorá sleduje udalosti okolo Nicka Dunnea (Affleck), ktorý sa stáva hlavným podozrivým po náhlom zmiznutí svojej manželky Amy (Pike). Andrew O'Hehir, píšuci pre *Salon* magazine, chváli "ohromujúci súbor hercov, ktorí sa skvele dopĺňajú," *zdôrazňujúc "technickú zručnosť obrazu, zvuku a mizanscény, za ktorú je Fincher oprávnené slávny."*³¹

Gone Girl

Film sa odohráva v americkom Missouri a vykresľuje mystérium okolo Nicka Dunnea, ktorý sa stane hlavným podozrivým po nečakanom zmiznutí svojej manželky Amy. Naratív využívajúci flashbaky v podobe denníkových zápisov, postupne odhaľuje komplikovanú realitu a úprimnosť, navonok idilického manželstva. Na piate výročie svadby Nick zistí, že jeho manželka Amy je nezvestná. Jej zmiznutie je intenzívne sledované médiami, pretože bola inšpiráciou pre populárne detské knihy *Amazing Amy*. Podozrenie padá na Nicka, že ju zabil, a jeho neobratné správanie pri vyšetovaní a komunikácii s médiami, si vykladajú ako charakteristické pre potenciálneho sociopata. Postupne sa odhaľuje, že ich manželstvo je v troskách, obaja prišli o prácu a presťahovali sa z New Yorku do Missouri. Nick sa stal ľahostajným, vzdialeným, nezaujatým a neverným. Detektívka Rhonda Boney odhalí dôkazy o finančných problémoch a domácich sporoch. Pravdou však je, že Amy naplánovala, že Nicka obviní z jej vraždy tým, že sa začlení do miestneho života, sfaľuje svoje tehotenstvo a vytvorí denník popisujúci jej strach z manžela. Nakoniec sa Amy vracia domov, tvrdiac, že ju uniesol a zneužil Desi, starý známy, ktorý ju stále až chrobne miluje, čím očistí Nicka od podozrenia. Nick sa napriek všetkému rozhodne zostať s Amy, keď zistí, že je s ním tehotná.

Film sa javí ako skúsenosť, na ktorú sa vzťahuje princíp kultúrnej neistoty. Film prekračuje hranicu, ktorá delí žánrovú fikciu od postmodernej. Filmové postavy sú šifry a násilie je štylizované. "Gone girl" je postmodernou záhadou, ktorá nám umožňuje vychutnať si "potešenie z jej zrútenia a sledovania, ako sa kúsky celku rozpadajú, kde môžu". Vo Fincherovej "Gone girl" nie sú hrdinovia ani zloduchovia ľudia, ale príbehy, pričom film kladie otázku, či existujú nejaké príbehy o manželstve, ktoré znejú pravdivo.³²

• ³¹ ["Gone Girl": A dark marriage drama becomes a "battle-of-the-sexes" debate](#). *Salon*. September 29, 2014.

• ³² Rothman, Joshua (October 8, 2014). ["What "Gone Girl" Is Really About"](#). *The New Yorker*.

Mindhunter

Seriál "Mindhunter" sa zakladá na skutočných udalostiach a adaptuje knihu "Mindhunter: Inside the FBI's Elite Serial Crime Unit" od Johna E. Douglasa a Marka Olshakera. Dej sa zameriava na ranné dni kriminálnej psychológie a kriminálnej profilácie v FBI koncom 70. a začiatkom 80. rokov. Hlavnými postavami sú agenti Holden Ford a Bill Tench, ktorí spolu s psychologičkou Wendy Carr z Akademickej oblasti, rozvíjajú študijný program na štúdium a porozumenie psychológie sériových vrahov. Ford a Tench cestujú po Spojených štátoch a vypočúvajú uväznených sériových vrahov, aby získali hlbšie pochopenie ich motivácií a behaviorálnych vzorcov. Tieto rozhovory, ktoré sú často intenzívne a psychologicky náročné, im pomáhajú vytvoriť metódy, ktoré by mohli byť použité pri profilovaní a chytení aktívnych zločincov. Prostredníctvom ich práce seriál skúma komplexné psychologické profily sériových vrahov a preniká do tmy ľudskej psychiky. Seriál taktiež ukazuje, ako sa táto nová metóda profilovania stretáva s odporom vo vnútri starej FBI, a aké osobné a profesionálne nároky to kladie na tím. Je to pohľad na ranné metódy a teórie v kriminalistike, ktoré pomohli formovať súčasné techniky vyšetovania.

Vývoj "Mindhunter" sa začal v 2009, keď Charlize Theron predstavila Davidovi Fincherovi nebeletristickú knihu.³³

Projekt sa presunul na Netflix, kde sa realizovalo natáčanie v Pittsburghu, s ambíciami rozšíriť sériu. Hlavné postavy vychádzajú z reálnych FBI agentov a expertov na forenznú psychiatriu, zatiaľ čo príbehy sériových vrahov boli adaptované z ich skutočných príbehov. Napriek počiatočnému úspechu a plánom na ďalšie sezóny, projekt bol pozastavený z dôvodu Fincherových iných záväzkov a vysokých nákladov v porovnaní s diváckym záujmom.³⁴

• ³³ <https://www.indiewire.com/awards/industry/david-fincher-mindhunter-netflix-charlize-theron-jonathan-groff-1201970635/>

• ³⁴ Bryant, Olan (February 21, 2023). "[David Fincher Explains \(Again\) Why There Is No 'Mindhunter' Season 3](#)"

Rozbor filmu

Se7en

Film predstavuje temný, atmosférický thriller, ktorý skúma hlboké otázky o podstate zla a morálnosti v "súčasnej" spoločnosti - spoločnosti v deväťdesiatych rokoch. Poetika filmu je silne ovplyvnená jeho schopnosťou ponoriť diváka do ponurej, desivej atmosféry veľkomesta, kde sa odohráva séria brutálnych vrážd založených na siedmich smrteľných hriechoch. Tematika ponúka bohatý priestor pre filozofické a etické úvahy o prirodzenosti zla a povinnosti človeka v boji proti nemu. Režijná práca je charakterizovaná precíznym vedením príbehu, ktorý diváka nielen šokuje, ale tiež núti zamyslieť sa nad podstatou ľudského konania a morálky.

Neonoár

Charakteristické rysy tohto žánru, ako sú: temná, depresívna atmosféra, komplexný príbeh a morálne ambivalentné postavy. Vo filme "Sedem" sú zastúpené v plnej miere. Film využíva kontrastné a dramatické osvetlenie, silné tieňovanie a exteriérové dažďové sekvencie, ktoré prispievajú k pocitu klaustrofóbie a neutešiteľnosti. Tieto vizuálne prvky, spolu s tematikou zla a korupcie, upevňujú jeho pozíciu v neo-noire.

Filmový noir, charakteristický svojim cynizmom, pesimizmom a temnou atmosférou, má svoje korene v klasickej americkej a európskej kinematografii 40. a 50. rokov 20. storočia. Najmä ranný počiatok v nemeckom expresionizme. Jeho vývoj a evolúcia sú úzko spojené s historickými udalosťami tohto obdobia, ako aj s vývojom filmového umenia.

Termín "film noir" bol prvýkrát použitý francúzskymi kritikmi v polovici 40. rokov 20. storočia, keď začali do Francúzska prichádzať americké filmy, ktoré boli počas vojny zakázané. Tieto filmy, charakteristické svojou temnou atmosférou a cynickým videním sveta, ihneď zaujali francúzsku kritiku. Francúzske filmy noir, ako napríklad "Pepe le Moko" (1937) alebo "Les enfants du paradis" (1945), však boli viac zamerané na charakterovú psychológiu a sociálnu kritiku, čerpajúc inšpiráciu z francúzskeho poetického realizmu 30. rokov.³⁵

Americký film noir, ktorý dosiahol svoj vrchol v 40. a 50. rokoch 20. storočia, bol silne ovplyvnený nemeckým expresionizmom, najmä využívaním svetla a tieňa na dosiahnutie dramatického efektu. Filmy ako "The Maltese Falcon" (1941) alebo "Double Indemnity" (1944) predstavili svetu nový typ hrdinu – antihrdinu, ktorý sa často pohyboval na hranici zákona a morálky. Tematika týchto filmov často zahŕňala zločin, korupciu a zakázanú lásku, odrážajúc povojnovú atmosféru neistoty a skepsy.³⁶

• ³⁵ Francúzsky film noir: Poetika zločinu, Edícia Cinematik, producer s.r.o., prvé vydanie, strana: 9, ISBN 978-80-971098-0-6

• ³⁶ "Film Noir". *American Cinema*. Annenberg Learner. 2021-04-18.

Spoločenský Kontext

Film môžeme považovať za moderný príspevok k žánru film noir, najmä jeho subžánru neo-noir, ktorý vznikol v 70. rokoch 20. storočia. Neo-noir zachováva mnohé z kľúčových prvkov tradičného filmu noir, ako sú komplexný príbeh, morálne dilemy a vizuálny štýl zameraný na využívanie tieňov a kontrastov, ale prispôsobuje ich súčasnému kontextu a estetike. "Sedem" využíva temné a dažďom zmáčané prostredie mesta, čo evokuje pocit beznádeje a izolácie typický pre film noir. Žánrovo rámcujúca scéna je, kde Milles so Somersetom sa prvý krát zoznamujú a prechádzajú sa pod igelitovou markízou, pričom okolo nich silno prší, prostredie v druhom pláne je zložené z igelitov, mreží a všetko je snímame v podhlade na postavy. Pôsobí to nepríjemne a neutešiteľne. Zavraždeného telo ktoré bol pred tým Somerset obhliadať, mu jeho neznámy kolega na otázku "kde je dieťa zavraždeného?" odpovedal, že mu to je jedno.

37

Detektívne duo, ktoré tvoria postavy Morgana Freemana a Brada Pitta, sleduje sériového vraha, čím film preberá typický noir motív vyšetrovania v temnom a nepriateľskom prostredí. John Doe, sériový vrah, ktorého hľadajú, je modernou verziou noir antihrdinu – je inteligentný, metodický a filozoficky motivovaný, čo vytvára komplexného a silného antagonistu.

Takisto, film rozširuje tematiku tradičného noáru o moderné obavy – rozklad spoločenských hodnôt a morálneho úpadku, ktoré sú predstavené prostredníctvom sériových vrážd založených na smrteľných hriechoch. Týmto spôsobom Fincher nielenže odkazuje na klasický film noir, ale zároveň posúva jeho hranice tým, že skúma temnejšie a hlbšie aspekty ľudskej psychiky a spoločnosti.

Celkovo, "Sedem" vzdáva hold tradíciám filmu noir zároveň, ako ich inovuje a prispôsobuje pre moderné publikum, čím zdôrazňuje trvajúci vplyv a relevanciu tohto žánru vo filme. Záverečná scéna sa odohráva na odľahlom mieste v púšti, kde detektívi Somerset a Mills čakajú na doručenie balíka, ktorý súvisí s vyšetrovaním sériového vraha Johna Doe. Aj keď scéna nie je zasadená do temných mestských ulíc, film zachováva napätú a ponurú atmosféru

37

typickú pre noir. Doe vysvetľuje svoje motívy, a predstavuje svoje činy ako drsný komentár k morálke spoločnosti.³⁸

Tradičný film noir často zobrazoval svoje postavy ako archetypy s určitými charakterovými vlastnosťami, ale "Se7en" ide ďalej. Postavy ako detektívi Somerset a Mills sú viac dimensionálne, s vlastnými vnútornými konfliktami a komplexnými motiváciami. Somersetova cynická filozofia a Millsov emotívny prístup. Kým tradičný film noir sa často zaoberal kriminálnym príbehom a vyšetrovaním, "Se7en" pridáva vrstvu temnej, takmer apokalyptickej atmosféry, filozofické a sociálne otázky a morálku spoločnosti. Taktiež inovuje noirový žáner prostredníctvom svojej naratívnej štruktúry, ktorá vedie k nečakanému a šokujúcemu koncu, čo nie je typické pre tradičný film noir, kde príbehy často končia viac konvenčným rozlúštením záhady.

David Fincher bol pri tvorbe filmu "Sedem" inšpirovaný nielen klasickými filmami noirového žánru, ale aj súčasnými sociálnymi a kultúrnymi problémami. Film reflektuje obavy spoločnosti z rozmachu zločinnosti, morálneho úpadku a otázky spravodlivosti. Vraždy založené na smrteľných hriechoch slúžia ako temná metafora pre hlboké spoločenské neduhy. V širšom kontexte chamtivosť odhaľuje korporátnu a individuálnu závislosť na peniazoch a moci, čo často vedie k sociálnym nerovnostiam a korupcii. Obžerstvo odráža spoločenské problémy, ako sú konzumerizmus, plytvanie a epidémia obezity, ktoré sú značné. Lenivosť sa prejavuje ako spoločenská nečinnosť voči problémom, ako sú drogová závislosť a nezamestnanosť, pričom tieto problémy sú často ignorované alebo zanedbávané. Pýcha sa prejavuje v povrchnej kultúre krásy a mladosti, ktorú prezentujú médiá a reklamy. Žiarlivosť môže v širšom spoločenskom kontexte viesť k nenávisti a konfliktom medzi jednotlivcami a skupinami. Hnev poukazuje na cykly násilia, ktoré sa môžu rozširovať a eskalovať, keď sú jednotlivci alebo spoločnosti ponechané bez primeranej pomoci alebo zdrojov na riešenie svojich problémov. Smilstvo súvisí s hypersexualizáciou a objektivizáciou v spoločnosti, kde môže byť sexuálne správanie manipulované alebo využité na poškodenie iných.

38

Postavy

Herecké výkony Brada Pitta, Morgana Freemana, Gwyneth Paltrowovej a Kevina Spaceyho sú kľúčové pre úspech filmu. Freeman a Pitt tvoria presvedčivé detektívne duo, ktorého dynamika a vzájomné konflikty dodávajú príbehu dramatické tempo, Somerset je pokojná, uvážlivá a metódická postava. Jeho tempo je pomalé a rozvážné, čo odráža jeho dlhoročné skúsenosti a cynizmus voči práci a životu. Má týždeň do dôchodku a jeho prístup k prípadom je založený na hĺbke pochopenia ľudskej povahy. Systematický prístup a dôkladná rešerš mu umožňuje vidieť širší kontext trestných činov. Mills predstavuje energickú, impulzívnu a niekedy naivnú postavu. Jeho tempo je rýchle a často emocionálne nabité, je nový v meste a má optimistickú, hoci niekedy idealistickú víziu policajnej práce. Jeho horlivosť a emocionálnosť ho vedie k rýchlym, a unáhleným rozhodnutiam. Dramatické tempo oboch postáv vytvára zaujímavý kontrast. Somerset často slúži ako brzda Millsovému nadšeniu a nerozvážnosti, zatiaľ čo Mills prináša nevyhnutnú urýchlenosť a rozhodnosť, ktorú Somerset vníma ako neopatrnosť. Kevin Spacey ako John Doe, sériový vrah, podľa mňa predstavuje jednu z najpamätnejších a najdesivejších filmových postáv vôbec.

Morgan Freeman (Detektív William Somerset)

Freemanova interpretácia Somerseta je čistá v jej subtilnosti a nuansovanosti. Fincher umožnil Freemanovi, aby využil svoju prirodzenú charizmu a hlboký hlas, čím pridal postave chazirmu a gráciu. Jeho výkon odráža vnútorný boj postavy s cynizmom a únavou z kariéry v zločineckom svete, zároveň s tichým optimizmom a ľudskosťou.

Brad Pitt (Detektív David Mills)

Pitt ako Mills prináša energiu a intenzitu, ktorá je v kontraste s Freemanovým pokojným výkonom. Fincher využíval Pittovu schopnosť prenášať emocionálnu impulzivnosť a frustráciu, čo je výrazne vidieť v záverečných scénach filmu. Pittov výkon je surový a autentický, čo pomáha divákovi cítiť jeho bolesť a zúfalstvo.

Kevin Spacey (John Doe)

Spaceyho výkon ako John Doe je jedným z vrcholov filmu. Jeho schopnosť vytvoriť tak chladnú, vypočítavú a zároveň charizmatickú postavu je dôkazom jeho hereckého majstrovstva. Fincher a Spacey spoločne vytvorili postavu, ktorá je zároveň fascinujúca a desivá. Fincherovo rozhodnutie udržať Spaceyho mimo marketingových materiálov pred uvedením filmu tiež pridal element prekvapenia a zvýšilo dopad jeho výkonu.

Fincher je známy presným a dôsledným prístupom k režirovaniu, zároveň rozumie dôležitosť autenticity a momentu. V tomto filme je však málo priestoru na improvizáciu, keďže príbeh a

dialógy sú veľmi presne štruktúrované. Napriek tomu, malé množstvo improvizácie mohlo prispieť k autenticite interakcií medzi postavami, najmä v scénach, kde je dôležitá chémia medzi postavami, ako sú dialógy medzi Somersetom a Millsom. Konkrétne sa môže jednať o scénu keď je Somerset pozvaný na večeru od Millsovej manželky a rozprávajú sa o tom, ako si manželia nemôžu ešte zvyknúť na to rušné a chladné mesto, a Somerset im vysvetľuje že čoskoro otupia na tento kritický pohľad. Herectvo tejto celej scény, ktoré vytvára jednu z mála príjemných a bezpečných atmosfér v tomto filme, drží celé na dôveryhodnosti hercov pri prejave smiechu a pobavenia sa nad absurdnou situáciou, keď prechádza okolo ich domu pravidelné metro a celý byt sa trasie.³⁹ Paradoxne schopnosť viesť hercov v ostatných scénach presne danou požiadavkou režiséra, až kým nie sú herecké výkony dokonalé, sú v konečnom dôsledku pre tento žáner nevyhnutné. Hoci tento prístup môže byť pre hercov náročný, najmä ak sa jedná o veľké množstvo opakovaných "tejkov" v záberoch, v prípade "Sedem" to podľa mňa viedlo k jedným z najpamätnejších výkonov v ich kariérach.

Kamera a Strih

Kamerová práca v tomto filme je pozoruhodná svojím použitím chladných nesýtených farieb a nízkym osvetlením, čo spolu vytvárajú pocit beznádeje a izolácie. Kamera často volí úzke zábery, ktoré zvyšujú intenzitu a klaustrofobický pocit z obrazu. Fincher si na tento film prizval kameramana Dariusa Khondjiho.

Film využíva dobre premyslené kompozície, ktoré často zahŕňajú asymetrické alebo nerovnovážne zarámovanie, čím vytvára pocit napätia a nerovnováhy. Konkrétne su často využívané podhlády na hlavné postavy, napríklad v scénach, keď dvojica obhliada miesto činu. S baterkou v ruke, ktorá vytvára svetelný kužeľ a divák vidí len tvár detektíva a svetlo baterky. Kamera je umiestnená zhruba vo výške pásu a snímame detektívov, ktorí hľadajú stopy, kamerou ale nejdeme do eyeline, no štylizácia nás drží v situácii.

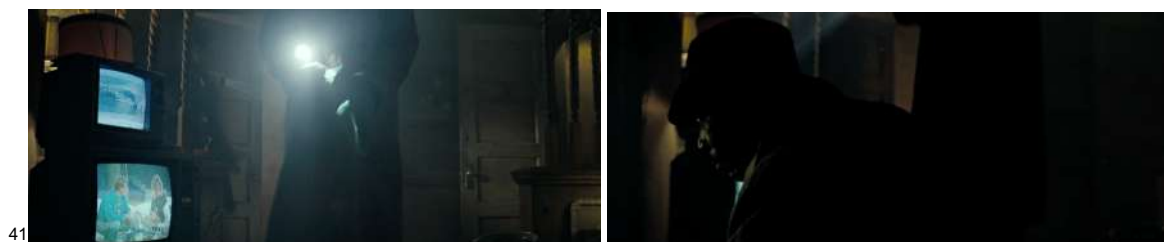
Scéna pri nájdení prvej obete obžerstva je snímaná zo začiatku v polodetailoch, kde je kamera vo výške očí dvojice. Takto je snímaný celý príchod cez byt až do momentu, keď vstupujú do

39

miestnosti kde je obeť.⁴⁰ Vtedy sa dostávame kamerou do výšky pásu a snímame scénu v polodetaile, kde vnímame isté napätie a očakávanie, kamera je v dolly out pohybe a švenku, záber končíme na detaile Somerset, ktorý si pričupol k zemi. Záber je precízne nacvičený ako technicky, tak choreograficky.⁴¹ V podhlade ostávame aj v ďalšom zábere až do celku, v ktorom objavujeme obézne telo obete. Ten záber je snímamy v pomalom dolly in pohybe, tento záber je taktiež postavený na choreografii hercov, ktorí telo odhaľujú svojou chôdzou na stranu. Týmto pohybom a kompozíciou dostáva celá scéna istého vrcholu, ktorý nekončí. Nasledujú detailné zábery dlhším objektívom z podhladu a ako keby symbolicky šmírácke, aby kamera podporila desivú atmosféru, ktorú postavy prežívajú. Fincher často využíva snímanie postáv odzadu v detaile, počas dialógov. Vytvára tým zraniteľnosť postáv, najmä ak tam je sériový vrah, ktorého chcú chytiť. Tieto kompozície sú použité na zvýraznenie pocitu izolácie a osamelosti postáv, alebo na podčiarknutie chaotického a nepriateľského prostredia mesta. Fincher tiež využíva hĺbku záberu na zvýraznenie odstupu medzi postavami alebo ich blízkosti k temnej realite, ktorú prežívajú. Napríklad keď John Doe prikladá Millsovi na spánok zbraň. V polodetailnej kompozícii sledujeme Millesa, ktorý kľučí na zemi a ruka so zbraňou vychádza z kantny. Keď je záber smerom na Doa, ktorý drží zbraň v ruke a mieri ňou na Millesa, je hĺbka ostrosti nízka, a ostrosť sa zameriava na hlaveň zbrane. Doa nevidíme, vidíme len rozostrenú temnú postavu. Nasleduje veľký detail na Millesov spánok, na ktorý je pritlačená hlaveň

zbrane. Stupňovanie veľkosti záberov sa práve týmto veľkým detailom končí, pretože to prerušuje celok na prichádzajúceho Somersetu.⁴²

Pohyb kamery vo filme je často úmyselne pomalý a sústredený, čo divákovi umožňuje plne absorbovať detaily a atmosféru scény - záberu. Fincher využíva pohyblivé zábery na podporu pocitu úzkosti a napätia.

Ako napríklad, keď sa Doe prichádza priznať na policajnú stanicu, krátky záber s jemným dolly in pohybom. Záber je plný očakávaní a napätia. Naopak v záverečnej scéne je záber na Millesa, keď sa dozvie o svojej manželke, že je mŕtva, ten je statický a pri tom silne dramatický. Je ale striedaný so zábermi, ktoré sú snímané z ruky, sú dynamické a jemne chaotické, majú podporiť prichádzajúci hnev Millesa.⁴³

Ale najvýraznejší prvok, ktorý je vo filme využívaný pomerne často, je dolly-in alebo dolly-out. Ten Fincher využíva pri scénach kde chce podporiť napätie a očakávanie, je priamo inšpirovaný Hitchcockom. Taktiež má vo filme aj nekonvenčné dokumentárne zábery, ktoré sa vymykajú z celej koncepcie filmu. Je to dokumentárny follow z ruky, keď dvojica ohhaľuje

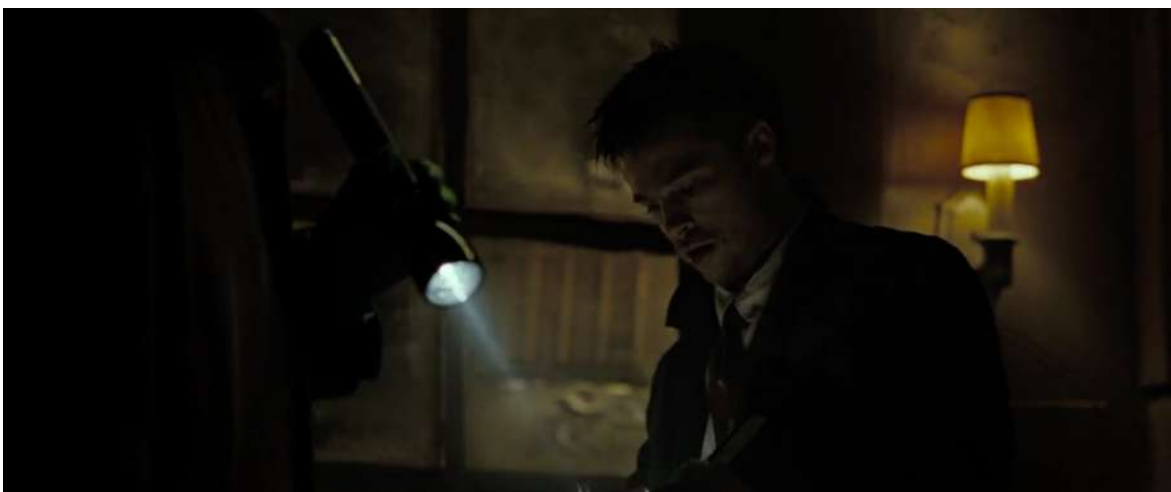

Doea, a prekvapuje ho uňho doma a následna naháňačka je takto snímaná, ale taktiež keď Somerset beží za Millsom s Doeom na púšti. ⁴⁴

Osvetlenie je možno jedným z najvýraznejších aspektov filmu, pričom film využíva vysoko kontrastné a často slabé osvetlenie, ktoré vytvára silné tieňovanie a dramatické efekty. Tento prístup, inšpirovaný nemeckým expresionizmom a klasickým filmom noir, umožňuje tvorcom zvýrazniť temné aspekty príbehu a postáv. Tieňovanie je často využívané na skrytie detailov alebo na vytvorenie pocitu neistoty a strachu, ako je vidieť v scéne nájdenia obete obžerstva. V miestnosti dominuje praktické osvetlenie v podobe nočnej lampičky na stene, ktoré vydáva teplú farbu, doplnené jemne prenikajúcim svetlom zvonka cez premaľované okná, ktoré tiež vydáva teplé svetlo⁴⁵. Baterky, ktoré drží dvojica v rukách, sú hlavným zdrojom svetla a smerujú divácku pozornosť na konkrétne detaily v scéne. Tieto baterky sú studenej farby a ich intenzita je silnejšia ako praktické osvetlenie v miestnosti, čím ešte viac zvýrazňujú chlad, pretože sú v kontraste s teplým osvetlením.

44

45

Miestnosť je veľmi jemne zadymená, čo umožňuje baterkám vytvoriť bodové kužľovité svetlo s jasnými hranami. ⁴⁶

Na podporu pleťoviek v tejto scéne prispieva zápisník. Mills si vloží baterku do podpazušia, aby mu svietila na zápisník, keď si zapisuje detaily z miesta činu. Odrazená baterka, ktorá svieti na zápisník, vytvára difúznu odrazovú plochu, čím jemne osvetľuje tvár postavy. ⁴⁷

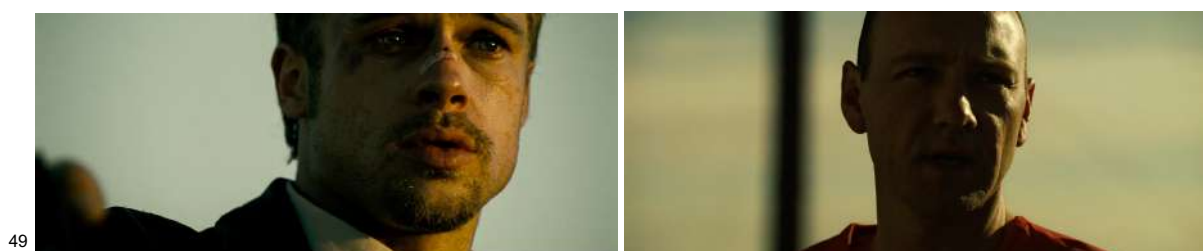
Scéna miesta činu smilstva využíva svetelnú atmosféru na vytvorenie stresu a určitej gradácie, okrem výraznej diegetickej hudby, je v scéne využité výrazne červené svetlo, ktoré je príznačné pre miestny nevestinec. Stres vytvára stroboskopové biele svetlo, ktoré odráža prežívšiu obeť muža, ktorý musel zabiť prostitútku.

Výrazný kontrast je záverečná scéna na púšti, snímaná za denného svetla bez dažďa. Slnko je nízko a vytvára dlhé tieň, pričom postavy sú dramaticky vyobrazené, keďže tieň vždy zahaľuje polovicu tváre.⁴⁸

Keď je Milles snímaný v anfas detaile a chce Doa zastreliť, je jeho tvár do polovice zahalená v tieni a temnote, zatiaľ čo druhá polovica je ožiarená zapadajúcim slnkom, čím sa zvyrazňuje jeho morálna rozpoltenosť.⁴⁹

Strih vo filme je účelovo rytmický, s priamym zameraním na podporu naratívu a budovanie napätia. Strih je súčasne hladký a prerušovaný. Využitie strihu na zvýšenie intenzity je kľúčové, najmä v scénach, kde sa odhaľujú dôležité informácie alebo vrcholía napäté momenty. Záverečná scéna začína relatívne pokojne, keď sa trio stretáva na odľahlom mieste, kam John Doe priviedol detektívov pod zámienkou, ukázať im miesto ďalšieho zločinu. Kamera postupne zachytáva tváre postáv, čím sa zvyšuje intenzita a zvedavosť diváka. Strihy sú v tomto úvode pomalšie, čo umožňuje divákovi absorbovať napätú atmosféru a vytvára očakávanie. Keď dorazí doručovateľ s balíkom, o ktorom Doe tvrdí, že obsahuje dôležité dôkazy, tempo sa jemne zrýchľuje. Kamera sa striedavo zameriava na tváre postáv a balík. Počas vrcholného momentu, keď Somerset otvorí balík svojím vyskakovákom a odhalí jeho obsah – hlavu Millesovej manželky – strih sa stáva ešte rýchlejší a prerušovanejší. Tento strih je podporený nediegetickou hudbou. Rýchle strihy medzi Millsom, Somersetom a Doeom vrhajú diváka priamo do emocionálneho chaosu, ktorý Mills zažíva. Následný Millsův emotívny výbuch a jeho rozhodnutie vystreliť na Doe je doprevádzané rýchlymi, agresívnymi strihmi, a jedným

krátkym asi dvojfrejmovým zábleskom na tvár jeho manželky, ktorý zvýrazňuje jeho psychologický rozpad a fyzickú akciu.⁵⁰

Mizanscéna

Farebná paleta filmu je mimoriadne obmedzená a dominujú v nej tmavé a matné odtiene, ktoré odzrkadľujú temný tón príbehu. Zelené, modré a šedé tóny sú použité na vytvorenie pocitu chladu a odstupu, zatiaľ čo príležitostné použitie teplých farieb slúži na zdôraznenie určitých emotívnych alebo kľúčových momentov. Napr.: ide o väzenskú uniformu Johna Doea, ktorá je oranžová a vo filme priam vytrča. Táto farebná schéma spolupracuje s ostatnými vizuálnymi prvkami na vytvorenie ponuré a napínavého filmu. Celkové prostredie filmu je charakterizované ako ponuré a depresívne. Mesto, v ktorom sa odvíja príbeh, je anonymné, obklopené neustálym dažďom a zahalené do tmy, čo vyvoláva pocit klaustrofóbie a beznádeje. Toto prostredie odráža temnú podstatu príbehu a slúži ako metafora pre korupciu a morálny úpadok. Slniečny deň sa objavuje až v záverečnej scéne filmu, konkrétne počas dramatickej konfrontácie na púšti. Táto zmena počasia z daždivého a zamračeného na jasný, slnečný deň, nieje len náhodná alebo estetická voľba. Má hlbší naratívny a symbolický význam. Po sérii temných a mračných dní, ktoré symbolizujú zločin a korupciu v meste, jasný slnečný deň v záverečnej scéne pôsobí ako vizuálny a emocionálny kontrast. Slniečne počasie tak paradoxne rámcuje najtemnejší moment príbehu. Slnko v tejto scéne môže symbolizovať viaceré aspekty. Na jednej strane môže reprezentovať osvetlenie a pravdu, ako sa odhaľujú konečné motívy Johna Doea a pravda o jeho pláne. Na druhej strane môže byť slnečné počasie vnímané ako irónia, pretože svetlo a jas nezodpovedajú temnej a tragickej povahe udalostí, ktoré sa odohrávajú.

Interiéry vo filme sú často zobrazované ako tmavé, úzke a preplnené. Od Somersetovho útulného bytu až po Millsove nové, no neosobné bývanie, každý interiér odráža charakter a životné podmienky jeho obyvateľov. Detektívna kancelária je zobrazená ako chaotická a preplnená, čo symbolizuje zložitost' a neporiadok prípadov, ktoré musia detektívi rozlúsknuť. Johnov Doe byt je extrémne minimalistický a sterilný, s výnimkou jeho podrobných denníkov a záznamov o jeho "misii". Tento kontrast medzi vonkajším poriadkom a vnútorným chaosom odráža jeho zvrátenú psychiku. Exteriéry mesta sú zobrazené ako nehostinné a deprimujúce,

50

s úzkymi uličkami, špinavými fasádami a všadeprítomným dažďom. Využívanie exteriérov, ako sú opustené a rozpadávajúce sa budovy, zdôrazňuje pocit dekadencie a zúfalstva.⁵¹

Rekvizity vo filme sú dôkladne vybrané a často majú symbolický význam. Od fotografických dôkazov vražd až po Johnove Doe denníky. Keď z nich Somerset číta Millesovi, jeho slová sú silno beznádejne a kritické voči svetu okolo nich. John Doeové zápisníky, plné chaotických poznámok a biblických citátov, symbolizujú jeho komplexnú filozofiu a metódický prístup k jeho "misi". Fotografie obetí a ich zobrazené smrteľné hriechy slúžia ako temné zrkadlo pre diváka, nútia ho zamyslieť sa nad morálnymi nedostatkami spoločnosti a samým sebou.

Aranžmá obetí, ktoré John Doe používa na vyjadrenie smrteľných hriechov, je mimoriadne symbolické a vizuálne nápadné. Každá obeť je zinscenovaná spôsobom, ktorý odráža hriech, za ktorý boli potrestaní. Od muža umoreného obžerstvom, cez právnika obvineného z lakomstva, až po modelku prinútenú vybrať si medzi životom a jej povrchnou krásou. Každá scéna je navrhnutá tak, aby vyvolala silnú emocionálnu reakciu a prinútila diváka zamyslieť sa nad hriechom a trestom.

Tieto mizanscény sú nielen vizuálne ohromujúce, ale tiež nesú hlboký filozofický a morálny význam, ktorý je základom celého filmu. Rozhodnutie využiť obeť ako živé obrazy ich hriechov, odzrkadľuje John Diovú filozofiu, že cez extrémne činy môže odrážať a trestať morálnu korupciu spoločnosti, a len cez veľké a šokujúce konanie, ťa ľudia budú počúvať.

Hudba a Zvuk

Hudbu zložil Howard Shore. Hudobné aranžmá je minimalistické a disonantné. Shore využíva nízke strunové nástroje, temné klavírne motívy a arytmičné či disonantné zvukové textúry. Často sa opakujúce hlavné hudobné motívy v rôznych variáciách, čím sa posilňuje ich asociácia s konkrétnymi postavami alebo tématickými prvkami príbehu. Tieto motívy nie sú len doplnkom, ale aktívnymi účastníkmi príbehu. Inštrumentácia v hudbe zdôrazňuje ťažké, neprijemné zvuky, vrátane elektronických prvkov a syntetizátorov, ktoré sú kombinované s tradičnejšími orchestrovými nástrojmi. Hybridná zvuková paleta spolu s netradičným použitím orchestrálnych nástrojov, spolu s temnou vizuálnou estetikou vytvára synergiu. Najmä pri budovaní napätia a očakávania, predovšetkým v scénach, kde sa odhaľuje zlo alebo dôjde k zvratom v príbehu. Napríklad, keď detektívi Somerset a Mills objavia tretiu obeť, ktorá

"zomrela" na hriech lenivosti. Táto scéna je intenzívne hudobne podfarbená nediegetickou hudbou, ktorá zvyšuje napätie. V tejto scéne, keď detektívi spolu s prepadovkou vstupujú do tmavého a zanedbaného bytu obete, je orchestrálna hudba zvlášť silná a disonantná. Využíva nízke, ťažké tóny spolu so zvukmi, ktoré pripomínajú ťažké dýchanie alebo stonanie, rytmus je nepravidelný. Hudba jemne klesá ako odkrývajú telo, keď sa obeť nadýchne hudba znova úderne vypáli a pokračuje až po koniec tejto scény⁵².

Zvukové efekty sú často použité na zvýraznenie ponurého a nebezpečného prostredia mesta, od echovej zvukovej stopy hustého dažďa, až po hlučné zvuky mestskej krajiny.

Jedným z kľúčových prvkov zvukového dizajnu je použitie "ticha" alebo veľmi nízkej zvukovej úrovne v niektorých scénach, čo zvyšuje napätie. Táto technika umožňuje divákovi ešte intenzívnejšie prežívať následné momenty šoku alebo odhalenia. Skvele to využíval Sergio Leone vo filme "Vtedy na západe" (1968) v úvodnej scéne vyvraždenia rodiny. Ticho tam zvyšuje pozornosť a napätie.

Úvodná titulková sekvencia filmu

Sekvenciu navrhol Kyle Cooper, hneď na začiatku nastavuje temnú atmosféru celého filmu. Úvodná titulková sekvencia filmu je realizovaná s použitím techniky rapidmontáže, kde rýchly strih a prekladanie rôznych obrázkov a fotiek, okamžite vtiahne diváka do temného sveta filmu, napovedajúc o násilí a chaose, ktorý sa má odohrať. Obrázky v sekvencii sú ručne upravované, poškriabané, dodávajú textúru a vizuálnu vrstvu, ktorá pripomína staré, zanedbané a poškodené materiály, čím odrážajú psychický stav vraha a jeho zvrátené vnímanie sveta. Sekvencia obsahuje symbolické zobrazenia, ako sú otlaky prstov, krv, oči, fotky z miest činu a rôzne nástroje používané na zločin, ktoré symbolizujú vraha, jeho metódy a jeho obsesiu s detailmi a dokonalosťou pri plánovaní a vykonávaní svojich zločinov. Titulky sú prezentované v ručne písanom písme, čo vyvoláva pocit osobnosti naznačujúc, že za činmi

52

stojí konkrétna osoba s komplexnými motiváciami a plánom.⁵³Text titulkov nie je statický, ale dynamicky sa pohybuje, rotuje a mení formu. Divák pri sledovaní má mať pocit, že je súčasťou vnútorného sveta postavy, plného chaosu a neusporiadaných myšlienok⁵⁴. Hudbu vytvoril Trentom Reznorom a Atticusom Rossom zo skupiny Nine Inch Nails, je desivá a arytmiická. Rôzne zvukové efekty, ako sú zvuky písania ceruzkou po papieri, šepot a iné nahrávky, ktoré sa vinú celou sekvenciou. Sekvencia ktorá nie je len esteticky pôsobivá, ale aj plná hlbokých symbolických významov a narážok, ktoré sú kľúčové pre pochopenie hlavných tém a postáv filmu. Taktiež je to subtilná expozícia všetkých siedmich vražd.

Dopad filmu

Film bol uvedený do kín v roku 1995, v období, ktoré bolo v kinematografii i v širšom spoločenskom kontexte pomerne dynamické. Spoločenský a kultúrny kontext pred uvedením tohto filmu a počas jeho vzniku, možno charakterizovať niekoľkými kľúčovými aspektmi, ktoré formovali aj inšpiráciu pre jeho tvorcov a neskôr aj jeho dopad. Rozpad Tradičných Hodnôt v tomto období, s ktorým sa mnohé spoločnosti potýkali. Tento trend sa odrážal vo filme "Sedem" prostredníctvom jeho tématického zamerania. Obdobie vzniku filmu bolo tiež poznamenané rastúcimi obavami z kriminality, najmä v USA. Mediálna prezentácia zločinu a násillia mala silný vplyv na verejnosť, čo sa odráža vo filme v podobe temnej, dažďom zmáčanej metropoly plnej zločinu a dekadencie.

Andrew Kevin Walker uviedol, že hlavnou inšpiráciou pre jeho písanie "Se7en" bola jeho frustrácia a skúsenosti zo života v New Yorku, kde sa stretával s každodenným zločinom a morálnym úpadkom spoločnosti. Walkerov pobyt v New Yorku vo veľkej miere formoval temnú a depresívnu atmosféru filmu, ktorá odzrkadľuje jeho vnímanie mestskej izolácie a zúfalstva.⁵⁵

Literárna inšpirácia je z diela "Božská komédia" od Dante Alighieriho, kde sú hriechy tematizované vo forme cesty cez pekló, očistec a raj. Každá časť epického diela sa dotýka rôznych aspektov ľudskej morálky a hriechu. Teologické dielo "Summa Theologica" od Thomasa Aquinasa možno považovať za kľúčový text, ktorý analyzuje a definuje smrteľné

53

- ⁵⁴ <https://www.watchthetitles.com/titlesequence/seven/>
- ⁵⁵ <https://gointothestory.blcklst.com/interview-written-andrew-kevin-walker-c70ae9ace6f0>

hriechy z kresťansko filozofického a etického hľadiska. Poskytuje detailný rozbor každého z hriechov a ich duchovných následkov. Výtvarné umenie sa tomu venuje v "Záhrada pozemských rozkoší" od Hieronymusa Boscha, zobrazuje vizuálnu alegóriu ľudskej túžby a neviazanosti, ktorá vedie k morálnemu úpadku a nakoniec k pekelným mukám.⁵⁶

Film mal výrazný dopad na filmovú spoločnosť a na žánre thrillerov a filmu noir, čo prinieslo inovatívny prístup k rozprávaní príbehov a vizuálnej estetike. Kritici ho chválili za temnú atmosféru, inteligentný scenár a silné herecké výkony od Brada Pitta a Morgana Freemana, a ocenili Fincherovu schopnosť vytvoriť napínavý a zároveň filozoficky provokatívny film, ktorý sa nevyhýba zobrazeniu temnoty ľudskej povahy. Komerčne bol film taktiež úspešný, zarobil viac ako 327 miliónov dolárov po celom svete, čo ho zaradilo medzi finančne najúspešnejšie filmy roku 1995 a upevnilo Fincherovo postavenie významného režiséra v Hollywoode. Má trvalý vplyv na žánre, viditeľný v mnohých neskorších filmoch, ktoré čerpajú z jeho temnej atmosféry a zložitého rozprávania, a často slúži ako študijný materiál na filmových školách pre jeho naratívnu štruktúru, režijné techniky a vizuálny štýl. Jeho vplyv sa prejavuje aj v jeho častom zahrnutí do rebríčkov najlepších filmov všetkých čias, a je považovaný za kultový film, ktorý definuje žánre, ako aj v diskusiách a analýzach v akademických kruhoch a filmových štúdiách, kde je rozoberaná jeho kultúrna a estetická hodnota, čo potvrdzuje jeho relevanciu a vplyv na filmové umenie.⁵⁷

• ⁵⁷ Ebert, Roger (July 18, 2011). "Seven (1995)". *Chicago Sun-Times*. <https://www.rogerebert.com/reviews/great-movie-seven-1995>

Rozbor TV série

Mindhunters

Miniséria debutovala na Netflixe v roku 2017, je psychologický thriller, ktorý sa zameriava na ranné dni behaviorálnej jednotky FBI v období konca 70. a začiatku 80. rokov. Príbeh sleduje dvoch agentov FBI, Holdena Forda a Billa Tencha, ktorí spolu s psychologičkou Wendy Carr rozvíjajú metódy profilovania sériových vrahov. Prístup Davida Finchera k tejto sérii je charakteristický svojím detailným a analytickým zobrazením psychológie zločinu, čo reflektuje mnohé z tém a štýlových prvkov, ktoré sú prítomné aj v jeho filme Se7en.

Príbeh a Štruktúra

Séria sa zameriava na ranné snahy FBI o pochopenie mysle a motivácie sériových vrahov prostredníctvom rozhovorov s uväznenými zločincami. Sériové zločiny sú analyzované z psychologického hľadiska, čo umožňuje agentom lepšie predvídať, a možno aj zabrániť ďalším zločinom. Príbeh je postavený na dynamike medzi postavami, ich osobnými dilemami a morálnymi otázkami, ktoré vyvstávajú pri ich práci.

Ford, mladý a ambiciózny agent, je predstavený ako hlavná hnacia sila za adaptáciou nových psychologických prístupov v rámci FBI, pričom často narazí na odpor a skeptické reakcie od konzervatívnejších členov FBI, vrátane jeho vlastného partnera Tencha, ktorý, hoci je spočiatku váhavý, postupne uznáva hodnotu týchto metód. Wendy Carr sa pridáva k tímu ako akademický poradca, ktorá sa snaží presadiť systematickejšie a vedecky podložené postupy pri ich štúdiách, čo často viedlo k napätiu medzi teoretickým prístupom a praktickou implementáciou v teréne. Každá časť je dlhá takmer hodinu a skladá sa z jednoscénového prológu v ktorom sledujeme vývoj sériového vraha BTK. (Bondage, Torture, Kill) Tento prológ sleduje jeho konanie a vývoj v jeho osobnom živote, je vytvorený subtilne a bez ukončenia. Epizódy sú vytvorené v trojaktovej štruktúre a sú na seba naviazané. Každá epizóda sa končí cliffhangerom pre ďalší diel.

Postavy

Jonathan Groff (Holden Ford)

Hrajúci mladého ambiciózneho agenta Holdena Forda predstavuje postavu, ktorá počas seriálu postupuje výraznú evolúciu. Od naivného idealistu sa transformuje na oveľa zložitejšieho človeka, ktorý sa snaží pochopiť temnotu v mysliach sériových vrahov. Groff musel zobrazit široké spektrum emocionálnych stavov, vrátane zvedavosti, zdesenia a

frustrácie, ale aj panický atak. Holdenova primárna motivácia je túžba inovovať tradičné vyšetrovacie metódy, a aplikovať psychologické poznatky na predpovedanie a predchádzanie zločinom. Jeho obsesia s prácou negatívne ovplyvňuje jeho osobné vzťahy a psychické zdravie, čo podčiarkuje komplexnosť jeho postavy a výzvy, ktorým čelí vo svojej profesii. Napríklad scéna výsluchu Eda Kempera, kde Groff musí zobrazit' Fordovu schopnosť udržiavať profesionálnu masku, zatiaľ čo vnútorne rieši rozpor medzi fascináciou a odporom voči Kemperovým činom. Groffova interpretácia je subtilná; na jednej strane ukazuje zvedavosť a pochopenie, na druhej strane neprepožičiava Kemperovi spokojnosť z vlastného vyjadrenia.

V scéne, rozhovoru s Charlesom Mansonom je Mansonská postava zobrazená ako výbušná a nepredvídateľná, čo predstavuje výzvu pre Holdena, ktorý sa snaží aplikovať svoje techniky profilovania a získavať užitočné informácie z Mansona. Groff zobrazuje Holdena na jednej strane ako agenta, čo to má pod kontrolou a sústredeného, zatiaľ čo na druhej strane prejavuje známky nervozity a napätia, keď sa snaží navigovať rozhovor s manipulatívnym Mansonom. Manson, dominuje väčšinu scény, čím skúša Holdena a jeho schopnosti udržať kontrolu nad situáciou. Vizuálne je scéna zasadená do malého, klaustrofobického priestoru, kde sedí Manson na vyvýšenom operadle stoličky, čím vizuálne "prevyšuje" agentov FBI, čo metaforicky ukazuje, ako sa snaží psychologicky dominovať nad situáciou. Holden, musí vyvážiť svoju profesionálnu zvedavosť s opatrnosťou, aby nedovolil Mansonovi prevziať kontrolu nad rozhovorom. Ktorú si aj tak Manson prevezme a Holden pre divákov vyznieva ako fanynka po rockovom koncerte, keď mu Manson podpisuje knihu.⁵⁸

Ford, ktorého inovatívne myšlienky sú často na hrane etiky, začne postupne zápasit' s vlastnými démonmi a dopadmi jeho metód na jeho psychické zdravie. Jeho vzťahová dynamika s jeho priateľkou Debbie, študentkou sociológie, je zobrazená ako komplikovaná a často napätá. Debbie, ktorá je intelektuálne na rovnakej úrovni ako Ford - čo ho na nej priťahuje, ho najprv podporuje v jeho záujme o kriminalitu. Avšak, ako Ford začne hlbšie prenikať do temnejších aspektov svojej práce, ich vzťah začína trpieť. Debbie často vyjadruje znepokojenie nad jeho fascináciou týmito témami. Jedným z najvýraznejších momentov v seriáli, ktorý odhaľuje Fordovu osobnosť, sú jeho rozhovory so sériovým vrahom Edom Kemperom. Tieto osobné rozhovory sú kritické pre Fordovo profesionálne učenie, ale tiež

58

ukazujú jeho sklon riskovať, a ísť za hranice tradičného metodologického postupu, ktorí sami vytvárajú. Fordova schopnosť empaticky sa spojiť s Kemperom, ktorý mu otvorene rozpráva o svojich zločinoch, je zlomová v jeho kariére, ale tiež je to bod, kde začína Ford strácať časť svojej osobnej morálnej orientácie. Fordova inovatívna, ale často nekonvenčná metóda prístupu k vyšetrovaniu je zdrojom konfliktov s jeho nadriadenými a kolegami v FBI. Napríklad, jeho rozhodnutie použiť neštandardné techniky počas výsluchu, kde napodobňuje zločinca, využíva vulgárne slová - na tú dobu silno kontroverzné pre agenta FBI, vyvoláva vážne obavy a konflikty so spolupracovníkmi, ktorí ho obviňujú z neetického správania. Ako sa snaží pochopiť myslenie sériových vrahov, sám je vystavený riziku straty svojich osobných a profesionálnych hraníc.

Holt McCallany (Bill Tench)

Predstavuje skúseného a ľudskejšieho agenta FBI, ktorý kontrastuje s mladším a viac idealisticky založeným Holdenom Fordom. Tench, ako starší a skúsenejší partner, preberá na seba úlohu mentora a ochrancu Holdena, zároveň má však zodpovednosť pomáhať chrániť spoločnosť pred zločincami s použitím nových metód profilovania. McCallany v tejto úlohe kombinuje autoritu s únavou, ktorá vyplýva z jeho osobných a profesionálnych výziev, čo jeho postave dodáva hĺbku v zmysle, že má aj iné problémy a realistický rozmer. Tench sa vo svojej práci stretáva s etickými dilemami a často vyjadruje skepticizmus voči novým, experimentálnym metódam, ktoré Holden presadzuje. Jeho pragmatický prístup slúži ako protiváha k Holdenovej nadšenej ambicióznosti, čo je dôležité pre zachovanie rovnováhy v tíme. Tenchova osobná linka je postavená na rodinných problémoch, najmä vzťahom so svojím adoptovaným synom, ktorý prejavuje správanie mimo normy jeho rovesníkov, ktoré môže prameniť z jeho ranného detstva a biologických rodičov. Tento osobný konflikt odhaľuje Tenchovu zraniteľnú stránku, a jeho snahy pochopiť a pomôcť svojmu synovi, čo paradoxne zrkadlí jeho profesionálne úsilie porozumieť psychologickým aspektom zločinu a vrahom. Jeho manželstvo tiež trpí pod tlakom jeho neustálej práce, pretože agent neustále cestuje a je celé dni mimo rodinu, ktorá jeho pozornosť potrebuje, čo prináša veľké napätie do jeho už tak náročnej existencie.

V jednej z epizód prvej série sa Bill a Holden zúčastňujú na výsluchu v Sacramente, kde Bill preberá vedenie. Jeho metódy výsluchu, trpezlivosť a schopnosť čítať medzi riadkami sú zásadné pre získanie informácií od podozrivého. McCallany tu predvádza Billovu schopnosť udržať si chladnú hlavu a profesionálne správanie aj v napätej situácii, čo sú kľúčové vlastnosti skúseného agenta. V druhej sérii, po incidente, kde Holden provokuje podozrivého počas výsluchu, Bill ho konfrontuje ohľadom jeho metód. McCallany tu efektívne zobrazuje Billovu frustráciu a obavy o budúcnosť ich projektu, ako aj o Holdenovu kariéru. Jednou z najvýraznejších scén, ktoré odhaľujú Billove osobné dilemy, je konflikt s jeho manželkou Nancy

kvôli správaniu ich adoptovaného syna. V týchto scénach McCallany prezentuje hlboké vnútorné konflikty Billa medzi jeho zodpovednosťami ako otca a agenta.⁵⁹

Anna Torv (Wendy Carr)

Jej postava ilustruje vnútorný konflikt medzi profesionálnou ambíciou a osobnými etickými štandardmi. Torv ukazuje silnú ale zraniteľnú ženu, ktorá sa snaží nájsť svoje miesto v dominantne mužskom profesionálnom svete. Jej motivácia pramení z túžby prispieť ku zásadnej zmene v pochopení a riešení sériových zločinov z akademickej perspektívy, pričom sa snaží presadiť v mužmi ovládanom prostredí a dokázať svoju hodnotu v oblasti, ktorá je v tom čase stále pomerne nová a nevyhranená. Jedna z výrazných scén, ktorá ukazuje jej herecké schopnosti, je jej konfrontácia s ostatnými členmi tímu, kde obhajuje potrebu etickej rigoróznosti vo výskume, ktorý realizujú.⁶⁰

Jeden z konkrétnych príkladov úspechu agentov Forda a Tencha sa odohráva pri riešení prípadu v Altoona, Pennsylvania, kde agenti aplikujú svoje novo rozvíjajúce sa metódy psychologického profilovania na vyšetrovanie vraždy ženy. Ford, ktorý v tomto prípade využíva teoretické znalosti získané zo štúdia správania sériových vrahov navrhuje, že páchateľ môže byť niekto, kto poznal obeť a kto mohol mať emocionálny vzťah k miestu činu, čo je prístup líšiaci sa od tradičných metód miestnej polície. Táto nová perspektíva zahŕňa hlbšie pochopenie psychológie páchateľa a vedie k sústredeniu sa na jedného konkrétneho podozrivého, ktorý sa nakoniec prizná k vražde. Úspech v tomto prípade posilňuje dôveru vo Fordove a Tenchove metódy a pomáha im zabezpečiť podporu ich nadriadených pre ďalší vývoj Behavioral jednotky FBI. Tento prípad v Altoone sa ukáže byť kľúčovým momentom v seriáli, pretože práve tu sa praktické využitie psychologického profilovania ukazuje ako účinné, a otvára cestu pre rozšírenie ich výskumu a vzdelávacieho programu, ktorý zahŕňa rozhovory

s ďalšími sériovými vrahmi a rozvoj teórií o predikcii správania zločincov, čo neskôr formuje základ pre ich ďalšie kroky v rámci FBI a v rozvoji oblasti kriminalistickej psychológie.

Vo všeobecnosti, Fincherova práca nezahŕňa veľa priestoru pre improvizáciu, pretože uprednostňuje presné a detailné repliky a herecké výkony, ktoré sú v súlade s jeho vizuálnou a naratívnu víziou. Od hercov je vyžadované, aby sa držali scenára, ale súčasne sa od nich očakáva, že prinesú emocionálnu pravdivosť. Tu využíva kombináciu technickej presnosti a emocionálneho presvedčenia, ktorá umožňuje zvládnuť náročnú úlohu dramatizácie skutočných zločinov a psychologického profilovania.

Spoločenský Kontext

Miniséria vznikla v kontexte rastúceho záujmu o psychologické thrillery a skutočné kriminálne prípady, ktorý sa spopularizoval s nástupom streamovacích služieb, ako je Netflix, v druhej dekáde 21. storočia. Spoločnosť už prejavila vysoký záujem o kriminálne dokumentárne série, ako sú "Making a Murderer" alebo podcast "Serial", na Slovensku "Vražedné psyché" v Českej republike podcast "Kriminálka", ktoré zmenili spôsob, akým verejnosť vníma vyšetrowanie zločinov a súdne procesy. Tento trend viedol k väčšej obozretnosti vo verejnej diskusii o trestnej justícii a forenznej vede. "Mindhunter" bol inšpirovaný skutočnými udalosťami a je založený na knihe "Mindhunter: Inside the FBI's Elite Serial Crime Unit" od Johna E. Douglasa a Marka Olshakera, ktorá dokumentuje skúsenosti pri práci s profilovaním sériových vrahov. Sériové zločiny a postupy vyšetrowania, ktoré boli v minulosti často nepochopené alebo prehliadané, sa stali centrom záujmu v sérii, čo umožnilo divákovi nahliadnuť do komplexného procesu profilovania. Knihu predstavila Davidovi Finchrovi producentka a herečka Charlize Theron. Na základe jej doporučenia, začal Fincher pracovať na minisérii.⁶¹

Kamera a Strih

Jednou z charakteristických techník je použitie statických záberov, ktoré umožňujú divákovi zamerať sa na dialóg a komplexné psychologické interakcie medzi postavami. Tento prístup je zreteľný v scénach, kde agenti FBI vedú rozhovory so sériovými vrahmi. Napríklad v scénach rozhovorov s Edom Kemperom, kamera často zostáva nehybná, čo divákovi umožňuje sústrediť sa na výmeny medzi Kemperom a Holdenom Fordom, zdôrazňujúc napätie a psychologickú hĺbku konverzácií. V ich prvom rozhovore je kamera statická stále, výnimkou je, keď sa Kemper pohybuje a kamera v jednom zábere musí dokomponovať záber, vtedy sa pohne a zastane, ostáva statická. Ďalší pohyb je braný ako švenk či tilt, ktorý tiež používa

• ⁶¹ <https://www.indiewire.com/awards/industry/david-fincher-mindhunter-netflix-charlize-theron-jonathan-groff-1201970635/>

Fincher aby dokomponoval herecké akcie. Napätie je tu vytvárané výhradne kontextom a hereckou akciou či strihom. Rolu hraje aj strihová skladba ktorá sa zameriava na dôležité detaily ak má byť budované napätie.⁶² Práca s kamerou tiež zahŕňa výrazné použitie polodetailných a detailných záberov na tváre postáv, čo posilňuje intimný a introspektívny charakter dialógov. Tieto zábery sú efektívne pri prenášaní subtilných emocionálnych prejavov a nevyslovených myšlienok postáv, ako je vidieť napríklad pri zobrazení vnútorného konfliktu ale najmä strachu Holdena Forda, keď sa snaží udržať profesionalitu a odvahu, keď mu Kemper prikladá prst na krk a popisuje mu, čo znamená "od ucha k uchu" a ako to Kemper robil.⁶³ Fincher tiež využíva dlhé zábery na udržanie kontinuity akcie a zvýšenie pocitu autenticity a realistikosti scén. Príkladom môže byť scéna z prvej série, keď Holden a Bill Tench vstupujú do väznice, aby sa stretli s Kemperom. Ford nasleduje kameru dlhým nepretržitým záberom od vstupu do väznice až po miestnosť, kde sa má stretnutie odohrať, čo zvyšuje pocit pohlcujúcej reality situácie, a Fordov strach zo stretnutia.⁶⁴

Napríklad scéna, v ktorej Holden sedí sám v bare a premýšľa nad zložitostami svojho prípadu, používa široké zábery na zdôraznenie jeho izolácie a emočného odstupu od ostatných.

V scéne, kde Kemper popisuje detaily svojich zločinov, kamera ostáva fixovaná na jeho tvár, čo diváka núti zaoberať sa nielen slovami, ale aj mimikou a gestami, ktoré odhaľujú viac o jeho psychologickom stave.⁶⁵

Napríklad, keď tím pracuje nad mapou s lokalizáciami zločinov, kamera sa pomaly pohybuje po miestnosti, zachytávajúc interakciu medzi členmi tímu. Okrem toho, scéna, kde Wendy Carr vstupuje do baru, kde sa stretáva s Kay, je natočená s použitím nízkej hĺbky ostrosti, čo zvyrazňuje izolovanosť Wendy v prostredí, ktoré je jej cudzie. Kamera sa pomaly približuje k Wendy, čím zvyrazňuje jej vnútorné obavy a osamelosť.⁶⁶

Kamera je často využívaná na vytvorenie pocitu kontroly a analytického pohľadu, čo je dôležité pre tematiku seriálu a žáner. Kompozície záberov sú väčšinou symetrické a vyvážené, čo je zreteľné najmä v scénach, kde agenti FBI vedú rozhovory so sériovými vrahmi. Zábery začínajú v celkoch a postupujúcim napätím sa zábery zužujú, ale neprekročia konvenčnú veľkosť, čo je nejaký polodetail tváre. Tým, že ide o televíznu sériu, bolo možné snímať veľké množstvo "hovoriacich hláv", pričom sa jedná o detaily a polodetaily tváre v dialógoch. Kino formát sa tomuto princípu vyhýba, pretože na veľkom plátne tieto dlhé detaily niesú pre publikum príjemný zážitok. Televízia to naopak berie ako výhodu, pretože divácke prijímače nebývajú veľké, a tým sa "hovoriaca hlava" v telke stáva ďalším obyvateľom ich obývačky. Naopak ak sa jedná o veľké celky, ktoré v kine vynikajú a otvárajú publiku priam okno do iného sveta, v televíznej produkcii je to pohľad do mraveniska. Kompozície v tomto seriáli na rozdiel od kino filmu *Se7en*, su konvenčné, pretože podporujú analyticko-vyšetrovací kriminálny žáner a televízny formát.

Pohyb kamery v seriáli je kontrolovaný a účelný, pričom David Fincher preferuje pomalé a hladké pohyby, ktoré buď sledujú postavy alebo pomaly odhaľujú prostredie. Príkladom môže byť scéna, keď kamera sleduje postavy počas ich prechádzania po chodbách väzníc, čím posilňuje pocit vstupovania do nebezpečného a uzavretého sveta.

Ak je pohyb v scénach, tak sa jedná najmä o exteriérové a scény, ktoré su dramatické pre prípad ktorému sa venujú. N príklad scéna z druhej série, kde Ford musí dostať križe pred kostol ešte predtým, ako tam príde sprievod. Scéna je dynamicky snímaná s kamerou z ruky v pohybe. Jej rázny temporytmus a strihová skladba je stupňujúca a vrcholí vtedy, keď Ford pribieha pred kostol. Vtedy je záber snímaný z kamerového žeriavu, pohyb je plynulý a stabilizovaný. Až sa postupme ďalším vrcholením scény menia zábery do statickejších. Posledný je polodetail na Forda s pomalým dolly in pohybom, ktorý zvyrazňuje výčitku jednej z matiek zavraždeného dieťaťa. Táto scéna je výrazná aj svojou vizuálnou formou, konkrétne ide o snímanie na 16mm analógovú kameru. Tá je v seriáli len na tomto mieste a pôsobí až nepatrične. Má však odrážať zastaralý byrokratický systém FBI, ktorý bráni Fordovi vo vyšetrovaní. ⁶⁷

Osvetlenie v seriáli je často chladné a minimalistické s dominantnými modrými, zelenými a šedivými tónmi, ktoré sú vhodné pre chladnú a analytickú povahu seriálu. V interiéroch, najmä počas výsluchov, sa používa nízke a často nepriame osvetlenie, čo vytvára silné tieňovanie a zvyrazňuje mimiku tvárí postáv. Na tvárach je takmer stále svetelný pomer, kde je polovica tváre utopená v tieni, čo prispieva k atmosfére izolácie a vnútornej napätosti. ⁶⁸

Strih je plynulý a disciplinovaný, pričom dlhšie zábery umožňujú scénam dýchať a postupne budovať napätie, zvlášť počas rozhovorov s vrahmi, kde dlhé zábery umožňujú divákovi lepšie vnímať detaily výpovedí a reakcie agentov.

Farebná paleta je naschvál tlmená s prevahou chladných tónov. Výrazné farby sú zriedka používané, ale keď sa objavia, obvykle zvyrazňujú kľúčové prvky alebo momenty, ako sú dôkazy alebo osobné predmety obetí. V porovnaní s jeho skorším filmom *Se7en*, je kamerová zložka v tejto minisérii rukopisom podobná až evolučná pre Fincherovo vizuálne rozprávanie. V minisérii nepoužíva tak výrazné podhlady, ktoré sú vo filme *Se7en* tak výrazné a často využívané. V minisérii je vidieť istú vyspelosť a rozvážnosť v záberovaní a menší dôraz na štylizáciu.

67

68

Mizanscéna

Je navrhnutá tak, aby odzrkadľovala historické obdobie 70. až 80. rokov a zároveň podporila psychologickú a analytickú atmosféru. Interiéry, ako sú kancelárie FBI, sú vybavené charakteristickým mobiliárom tohto obdobia, vrátane ťažkých kovových súborových skriniek, robustných drevených stolov a funkčných stoličiek s kovovými ráhami. Kancelárie vedúcich oddelení sú naopak v kontraste s kanceláriou vyšetrovateľov, pohodlné kreslo šéfa, veľký drevený stôl a fotografie. Steny veľkých kancelárií sú často natreté v matných, neutrálnych tónoch, ako sú: béžová, šedá alebo modrá, čo spolu s minimálnou dekoráciou a praktickým neónovým osvetlením vytvára strohú a funkčnú atmosféru. Umiestnenie novovzniknutej kancelárie behaviorálnej jednotky v suteréne je silná metafora na pohľad konzervatívnej časti vyšetrovateľov v FBI.⁶⁹

Exteriéry zobrazujú rozmanité americké prostredie počas cestovania agentov medzi zločincami a väznicami. Významnou časťou sú cesty autom, kde sa často objavujú zábery na dlhé, opustené cesty obklopené bujnou, ale často sychravou prírodou. Väznice, kam agenti zavítajú, sú zobrazené ako masívne, hrozivé štruktúry, s ťažkými betónovými stenami a vysokými plotmi s ostnatým drôtom, kde sú umiestnení najnebezpečnejší zločinci.⁷⁰

Scéna rozhovoru Holdena s Edom Kemperom sa odohráva vo väzenskej návštevnosti, ktorá je vybavená jednoduchými kovovými stoličkami a stolmi. Svetlo v miestnosti je slabé, s denným svetlom prenikajúcim cez okná so železnými mrežami, ktoré vrhajú mriežkované tieň na postavy a steny. Farby v tejto scéne sú hlavne studené šedé a modré

tóny, ktoré zosilňujú chladnú a odosobnenú atmosféru strachu.⁷¹ Farebná paleta celého seriálu je navrhnutá s dôrazom na chladné, matné tóny, ktoré dominujú nielen v interiéroch a exteriéroch, ale aj v oblečení postáv. Tieto farebné schémy, hoci sú subtilné, sú zvolené tak, aby zodpovedali serióznej nálade seriálu, pričom ostré a jasné farby nie sú použité v podstate vôbec. Tento prístup v mizanscéne prispeje k udržaniu konzistentného vizuálneho štýlu. Interiéry ako kancelárie a väznice sú často prevedené v chladných a matných tónoch: tmavomodrá, šedá a odtiene béžovej dominujú. V kanceláriách FBI sú steny často natreté v matnej šedej alebo béžovej. Táto farebná schéma sa opakuje aj v iných vládnych budovách a konferenčných miestnostiach, kde sa agenti stretávajú s kolegami a kde sa odohrávajú súdne pojednávania. Väznice, kde agenti navštevujú uväznených sériových vrahov, sú zobrazené s prvkami ostrého, industriálneho dizajnu. Studené betónové steny a kovové mreže sú zvyčajne vyvedené v matných šedých a čiernych tónoch. Domovy postáv sú naopak zobrazené s o niečo teplejšími farbami, ktoré však stále zostávajú v rámci tlmených a zemitých tónov. Napríklad dom Billa Tencha kombinuje teplejšie odtiene hnedej s matnou zelenou, čo reflektuje jeho túžbu po bezpečnom a pohodlnom rodinnom prostredí, napriek napätiu a výzvam, ktoré prichádzajú s jeho pracovným životom. Použitie týchto farieb doma kontrastuje s chladnejšími a formálnejšími farbami pracovných priestorov.⁷²

Rekvizity ako audiokazety a záznamové zariadenia: Tieto predmety sú všadeprítomné a zdôrazňujú dôležitosť zaznamenávania a analyzovania v práci agentov. Sú tiež symbolom metodologickej a systematickej práce, ktorá je pre sériu kľúčová. Steny kancelárií a výsluchových miestností sú často pokryté fotkami obetí alebo páchateľov. Tieto rekvizity sú použité v

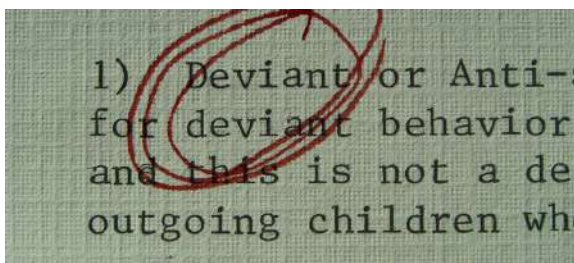

subtilnejšej forme ako vo filme Se7en, ale účel použitia je totožný, ide o podporu sústredenia pri vyšetovaní.⁷³

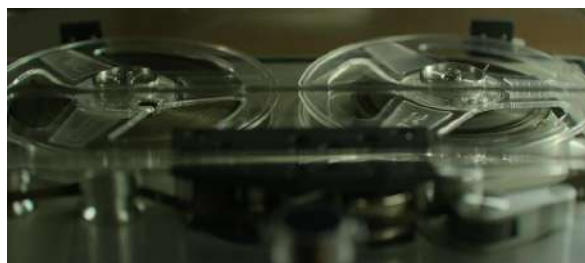
Časté použitie svetla a tmy ako symbolov znalostí a nevedomosti, pravdy a tajomstva. Scény s intenzívnymi rozhovormi majú často silný kontrast medzi svetlými a tmavými oblasťami, čo naznačuje vnútorné a vonkajšie konflikty postáv. Otváranie a zatváranie dverí je častý motív, ktorý symbolizuje uzatváranie alebo odhaľovanie informácií a psychologické bariéry medzi agentmi a tými, ktorých profilujú.

Hudba a zvuk

V interiéroch, ako sú kancelárie a výsluchové miestnosti, sú často používané zvuky písacích strojov, zvoniacich telefónov a mierneho mumľania hovorov v druhom pláne. Tieto zvuky sú umiernené, no dostatočne výrazné na to, aby podčiarkli byrokratickú povahu FBI. Vo väzniciach a počas rozhovorov so sériovými vrahmi sa zvukovo využívajú dlhé pauzy a ticho, ktoré zintenzívňujú momenty čakania a nevyhnutné konfrontácie. Ticho je často prerušené len zvukmi, ako sú kľúče, vŕzgajúce dvere alebo kroky dozorcov. Vo vezniciach sú výrazné druhé a tretie zvukové plány, ide o výkriky a rôzne neidentifikované zvuky na pozadí, ktoré ale pôsobia patrične. V momente, keď Holden a Bill vstupujú do väznice na stretnutie s Montym, jedným zo sériových vrahov, môžeme počuť zvuk vŕzgania zatvárania masívnych železných dverí, ktoré dunivo doznievajú v celej scéne. Následne sledujeme strihovú rapidmontáž príprav na rozhovor, namotávanie nahrávacej cievky, otvorenie nahrávacieho rekordéra, polozenie mikrofónu a skúška zvuku. Všetko podporené výrazným ruchom z prostredia. Počas rozhovoru je okolie tiché, čo umožňuje každému slovu a dychu zaznieť s plnou vážnosťou. Tichý druhý plán zvyšuje váhu každej vymenenenej repliky, ako sú posuny na stoličke alebo šuchot papiera.

73

Nediegetická hudba je používaná zdržanlivo a s cieľom zvýrazniť určité kľúčové momenty bez toho, aby prekryla dialógy. Hudobná skladba je často minimalistická, s využitím elektronických a orchestrových prvkov. Hudba sa objavuje napríklad pri odhaleniach dôležitých zistení v prípade a aj pri výrazných prelomoch vo vyšetrovaní. V scéne, kde agenti analyzujú záznamy z výpovedí vrahov, je pozadie vyplnené tichou, no napätou hudbou. V kontraste, scény z každodenného života postáv alebo z cestovania sú často bez hudby. Hudba v úvodnej titulnej sekvencii je chladná a mechanická, čo spolu s rapidmontážou zločinov a vyšetrovaní nastavuje tón seriálu. Hudobný motív je subtilný, ale napätý. V epizóde, kde Holden a Bill objavia prelomový moment vo svojom vyšetrovaní Altoona, Pennsylvania, je pozadie hudby zosilnené, aby zvýraznilo dôležitosť ich objavu. Hudobná stopa s použitím crescenda a zmeny tónu a gradácie až do vrcholu, čím je rázny strih do inej scény a koniec hudby ostrým strihom.

Titulková sekvencia

Je významným prvkom, ktorý zavádza divákov do temnej a analytickej atmosféry seriálu. Sekvencia kombinuje vizuálne prvky s intenzívnou zvukovou stopou. Vizuálne je sekvencia zostavená z rýchlych strihov medzi rôznymi zábermi, ktoré zahŕňajú obrazy magnetofónu, ktorý sa používal pri dokumentovaní rozhovorov s vrahmi. Je zobrazený v extrémnych close-up záberoch, ktoré zdôrazňujú jeho mechanické časti a funkcie. Celá sekvencia je flashovito prestrihávaná zábermi ľudských tiel, ktoré sú štylizované a symbolizujú priam chorobnú myseľ sériových vrahov.⁷⁴

Zvuková stopa obsahuje zvuky týchto zariadení v akcii – šuchot pohybujúceho sa magnetického pásu, klapot nahrávacieho zariadenia a plynulé pohyby pásky magnetofónu, ktoré sú zosilnené, aby pridali na dramatickosti. Tieto zvuky sú sprevádzané chladnou, elektronickou hudbou, ktorá zvyšuje pocit napätia. Nediegetická hudba je minimalistická a disonančná, s použitím nízkych tónov a pulzujúcich zvukov, ktoré predznamenávajú temné odtiene celého seriálu. Porovnanie tejto úvodnej sekvencie s úvodnou titulkovou sekvenciou

74

vo filme "Se7en" odhaľuje niektoré spoločné estetické a tématické prvky. "Se7en" sa začína rovnako rýchlymi strihmi a použitím extrémnych close-up záberov, ktoré zobrazujú rôzne predmety spojené s vraždami a zločinmi, vrátane zápisníkov a fotografií. Avšak, zatiaľ čo "Mindhunter" sa zameriava na nástroje vyšetrovania a analýzy, "Se7en" sa zameriava na samotné nástroje zločinu, čo odráža jeho viac priamy prístup k zobrazovaniu zla. Hudba a zvuk v "Se7en" sú tiež podobne napäté, ale s väčším dôrazom na orchestrálne prvky, ktoré vytvárajú viac cinematický pocit, zatiaľ čo "Mindhunter" používa viac elektronické zvuky, ktoré zodpovedajú jeho modernému a minimalistickému prístupu k vyjadreniu vnútornej psychológie postáv. Obe sekvencie sú účinné v zavedení divákov do sveta vedeného zločinom a mystériom, ale každá to robí prostredníctvom mierne odlišného vizuálneho a zvukového jazyka.

Rozbor TV filmu

MANK

Film je výpravná biografická dráma, ktorá sa zaoberá životom Hermana J. Mankiewicza (Mank), scenáristu ikonického filmu "Občan Kane". Je to tiež pokus prehodnotiť obdobie zlatého veku Hollywoodu a zároveň skúmať jeho kreatívne a osobné boje, ktoré formovali tento film.

Dej a štruktúra filmu

Dej sa začína v roku 1940, keď je Mank, privolaný režisérom Orsonom Wellesom, aby napísal scenár k filmu "Občan Kane". Mank je v tom čase zotavujúci sa z autonehody a bojuje s alkoholizmom. Dostáva niekoľko týždňov na dokončenie scenára, zatiaľ čo zostáva na odľahlom ranči v Kalifornii spolu so svojou sekretárkou Ritou. Ako Mank píše Kanea, film sa vracia do minulosti prostredníctvom flashbackov, ktoré odhaľujú jeho kariéru v Hollywoode. Ukazuje ako sa Mank stal prominentným scenáristom a ako jeho ostrý duch a sklon k sociálnej kritike spôsobili napätie medzi ním a filmovými štúdiami, najmä s Louisom B. Mayerom a Williamom Randolphom Hearstom. Hearst je mocný mediálny magnát a inšpirácia pre postavu Kanea, spočiatku je zobrazený ako Mankov priateľ. Film tiež skúma Mankove politické presvedčenia, najmä jeho podporu socialistického kandidáta Uptona Sinclaira počas guvernérskych volieb v Kalifornii v roku 1934. Taktiež Mankové sklamanie z filmového priemyslu, ktorý Sinclaira aktívne diskreditoval.

Sledujeme ako sa jeho osobné a profesionálne životy prelínajú a ako politické a sociálne napätia v Hollywoode ovplyvňujú jeho tvorbu. Mank ako charakter, ukazuje svoje auto-deštruktívne sklony a konfliktný vzťah s Hollywoodom. Fincher sa rozhodol pre čiernobielu vizuálnu formu, ktorá odráža estetiku a technické možnosti tej doby. Forma snímania je navrhnutá s moderným citom pre kinematografiu, pričom zachováva klasický nádych starého Hollywoodu.⁷⁵ Hudba Trenta Reznora a Atticusa Rossa bola vytvorená klasickým štýlom ktorý tiež zodpovedá dobe v ktorej sa film odohráva. Film skúma témy ako moc médií, etiku v umení a vplyv komerčných tlakov na kreatívny proces. V kontexte predchádzajúcich filmov Davida Finchera, nájdeme odlišnosti v štýle a témach. Kým "Se7en" a "Mindhunter" sa sústreďujú na temnejšie aspekty ľudskej psychiky a spoločnosti prostredníctvom kriminálnych príbehov, "Mank" sa zameriava na vnútorné a vonkajšie boje jednej postavy v kontexte filmovej tvorby.

Spoločenský Kontext

Film bol natočený a vydaný v roku 2020, období, ktoré čelilo globálnej pandémie COVID-19. Táto situácia mala zásadný vplyv na filmový priemysel, vrátane spôsobov distribúcie filmov. Pretože boli kiná uzavreté a ich návštevnosť bola obmedzená kvôli bezpečnostným opatreniam, streamingové platformy ponúkli alternatívny a prístupný spôsob, ako diváci mohli sledovať filmy, to využil aj David Fincher. Spoločenské a politické napätie v USA a na celom svete, dodali "Mankovi" príznačnú aktuálnosť. Témy manipulácie verejnej mienky prostredníctvom médií, ktoré sú príznačné aj teraz. David Fincher bol inšpirovaný na tento projekt svojím otcom, Jackom Fincherom, ktorý scenár napísal ešte pred svojou smrťou v roku 2003. Film skúma Mankiewiczov komplexný vzťah s Orsonom Wellesom. Jeho nominácie a ocenenia na Oscaroch posilnili diskusiu o význame autorstva vo filme. Taktiež ponúka reflexiu na témy ako: pravda a objektivita, politický vplyv na médiá a umenie. Poskytuje bohaté zdroje týkajúce sa filmovej histórie, scenáristiky, pochopenie histórie a techník filmoveho rozprávania v danej dobe.

Postava

Gary Oldman (Mank)

Herecký výkon, ktorý detailne mapuje komplexnosť tejto postavy od bystrej intelektuálnej, až po temnejšie aspekty jeho osobnosti. Gary Oldman a jeho interpretácia Manka odhaľuje jeho bystrosť, ostrý jazyk a schopnosť rýchleho myslenia, čo je zreteľné v scénach, kde svižne a vtipne reaguje na komentáre počas spoločenských stretnutí na ranči Hearsta, ale aj na večierku u producentov. V týchto momentoch využíva svoj herecký talent na stvárnenie Manka ako charismatickeho, ale zároveň rozporuplného človeka, ktorý často využíva alkohol ako spôsob, na vyrovnanie sa so stresom a tlakom. Herecky výrazná je monológová scéna na večierku, kde pod vplyvom alkoholu vynáša ostrú kritiku na adresu Hearsta. V tejto scéne Gary Oldman ako Mank predvádza výrazný rozsah svojich hereckých schopností, prechádzajúc od charizmy, šarmu a vtipu k zúrivému a emocionálne nabitým výlevom plným frustrácií. A je zakončený zvracaním.⁷⁶

Pokiaľ ide o možnosti hereckej improvizácie, Oldman podľa môjho názoru mal priestor na vlastný prístup k dialógom, pretože cítim organický vývoj postavy v hereckých nuancách. Herec pravdepodobne mohol experimentovať s tónom a dodávkou replík, aby čo najlepšie vyjadril komplexnosť a protirečivosti svojej postavy. Herecký výkon a Mank ako postava je výrazovo konzistentná počas celého filmu, nevymyká sa a výrazne neprekvapuje neočakávanou hereckou reakciou. Charakterové vlastnosti sú plné sarkazmu, cynizmu, sebareflexie a občasných prejavov úprimnosti. Postava Manka je motivovaná obrovskou túžbou po tvoriacej slobode a potrebou vytvoriť dielo, ktoré by nebolo len komerčne úspešné, ale aj s umelecký hlbším a viacvrstvým významom.

Mankova práca na filme "Občan Kane" je jeho snahou vyjadriť svoj pohľad na moc, a v podstate jednoduchú a pritom zložitú ľudskú povahu. Mank ale bojuje aj s profesným vyhorením a alkoholizmom, ktorý mu s tým pomáha bojovať. Jeho pocit osobného zlyhania sa

76

snaží vykúpiť pokusom o úspech a uznanie za svoju prácu. To je dôvod, prečo si začne viac vážiť zásluhy za svoju prácu ako peniaze a čelí konfrontácii s Orsonom.⁷⁷

Kamera a Strih

Vizuálny štýl reflektuje zlatú éru Hollywoodu 1930-40 rokov. Kompozície sú konvenčnejšie, často s dôrazom na vyváženie obrazu a vedenie zraku diváka. Využívané sú klasické kompozičné techniky ako pravidlo tretín, zlatý rez a hlavné línie. Zreteľné sú napríklad v scénach vo filmových štúdiách alebo v luxusných priestoroch pri večierkoch. Línie architektúry, nábytku a iných prvkov scény na vedenie zraku diváka k hlavným objektom záujmu alebo postavám. Napríklad v scéne, kde Mank diskutuje s Orsonom Wellesom, ktorý je nahnevaný na Manka pretože chce autorstvo. Kompozícia tejto scény je konvenčná, pravo-ľavá kompozícia pri rozhovore, ktorý je podporený strihom vytvára gradujúci temporytmus a eskaluje hádku medzi nimi. Zo začiatku scény sme kamerou mimo ich os, a snímame Orsona cez Mankovo rameno a Manka cez to Orsonovo. Keď však vážnosť dialógov a emocionálny stav postáv stúpa, dostávame sa do vnútra situácie aj vizuálne, tým že kamerou vchádzame do osy medzi Manka a Orsona. Kamera ostáva pravo-ľavá, ale niesme v centre osy, teda eyeline postáv. Sme tesne vedľa. Línie miestnosti ako sú: stropy, okná, dvere, sú komponované tak, aby divákove oči viedli priamo k postavám, a tým napomáhajú dramatickosti. Taktiež je tu využitý podhľad, ktorým snímame Orsona.⁷⁸ Ten je logický z dvoch uhlov: prvý je Mankova poloha sedu a výhľad na stojaceho Orsona, no druhý je symbolický, prevaha Orsona, ktorý pôsobí ako autorita. Tento podhľad veľmi plynule strácame tým, že Orson je snímaný na dlhší objektív, a tým sa podhľad prirodzene vytráca. Pretože Mank získava čo žiadal, a stáva sa lídrom tejto konverzácie, aj keď Orson je výraznejší svojou dynamikou. Kompozične sú využívané aj detaily a veľké detaily. Konkrétne v spomínanej scéne ide o Orsonov subjektívny pohľad do bedne s alkoholom.

Pohyby kamery sú plynulé a hladké, tie pozorne sledujú postavy alebo pomaly odhaľujú prostredie. Pri dynamickejších scénach, ako sú spoločenské udalosti alebo večierky, sa kamera pohybuje hladko, aby zachytila energiu momentu. V mnohých scénach je kamera statická. Vo filme nie sú výrazné pohyby kamery, ktoré by sa vymykali konvenciám doby v ktorej sa film odohráva. Tak ako kompozície, rovnako aj pohyb kamery je vo filme vytvorený tak, aby zodpovedal danej dobe. Pohyb je taktiež obmedzený pre svoju potrebu authenticity. Scény jazdy v aute sú snímame dvojkompozične, keď je auto snímané bez jazdy, a za auto je pustená projekcia s jazdou v druhom pláne. Projekcia ale zodpovedá kvalitám doby v ktorej je film točený, a tak je ilúzia dôveryhodná.⁷⁹

Najvýraznejšou vizuálnou stránkou je čiernobiela forma filmu. Osvetlenie je inšpirované technikami a štýlom 1930-40 rokov, ktoré vytvárajú vysoký kontrast medzi svetlými a tmavými oblasťami, a tým dramatický efekt. Veľa scén je snímaných v štýle filmu noir. Výrazná je scéna, keď Mank prichádza do kancelárie MGM za Irvingom Thalbergom, a preberajú Mankov bojkot neprispievať na antisinklerovskú kampaň. Scéna je snímaná pravoľavým snímaním, v statických polodetailoch so strihom, ktorý udržiava napätie. Osvetlenie v interiéri: nachádza sa tam exteriérová lampa, ktorá vytvára v interiéri dlhé tieňe žalúzií za Irvinom a lúče, ktoré prenikajú pomedzi žalúzie za Mankom. Svetelný pomer na profiloch postáv je výrazný a dramatický. Zvyšuje sa tým vážnosť témy, ktorú obaja preberajú.⁸⁰

Vnímame výraznú svetelnú štylizáciu v scene, keď Mank vychádza po večierku za Marion vonku k fontáne. Scéna je snímaná za takzvanej "modrej hodinky", keď je slnko tesne po

79

- <https://beforesandafters.com/2020/12/10/mank-synthetic-la-and-leds/>

80

západe a obloha ešte žiari. Scéna je jemne dosvietená trojbodovým osvetlením, kde je najvýraznejšie kontrastne umiestnené svetlo, čím je podporená večerná atmosféra.⁸¹

Napr.:V miestnosti kde ma Mank svoju posteľ, na ktorej pracuje so zlomenou nohou, na ranči. Je počas dňa majoritné svetlo zvonku, ktoré dopadá len z časti na Manka, je však podporené difúznym odrazom zo scenára, ktorý má položený na hrudi. Tento istý princíp využíval Fincher aj vo filme Se7en.⁸²

Strih vo filme je plynulý a kohérentný, zameraný na zachovanie plynulosti rozprávania príbehu. Scény sú strihané tak, aby zvýraznili dialógy a interakcie medzi postavami, pričom sa vyhýbajú rýchlym strihom, ktoré by mohli narušiť atmosféru. Strih je pomerne prehľadný, keď sa prelína reálny čas s flashbackmi, čo vyžaduje presné načasovanie na zachovanie naratívnej jasnosti. Tam napomáha práve Mankova zlomená noha, neskôr palička o ktorú sa podopiera po vyliečení.

Film bol natočený na čiernobiely digitálny film s použitím kamier RED Helium Monochrome 8K, ktoré sú špeciálne navrhnuté pre čiernobiele snímání. Toto rozhodnutie umožnilo tvorcom filmu presne kontrolovať, ako sa svetlo a tieň zobrazujú na plátne, zároveň zachovať ostré detaily a jemné nuansy, ktoré digitálne filmovanie umožňuje.⁸³

Mizanscéna

Je vytvorená tak, aby odrážala atmosféru Hollywoodu 1930-40 rokov, a zároveň ilustrovala vnútorné i vonkajšie konflikty postavy Manka. Výrazne na mňa pôsobí zákulisie natáčania filmov tohoto obdobia, pričom sa zachováva autentické prostredie, kostýmy a dekorácie. Jednou z významných scén, ktorá ukazuje mizanscénu a zákulisie Hollywoodu je, keď sa Mank zoznamuje po preflámovanej noci s Hearstom, a diváka zoznamuje s Marion, ktorá

81

82

• ⁸³ <https://cinefade.com/knowledge/cinematography-mank-erik-messerschmidt-asc-depth-of-field>

natáča svoj film. V scéne su autentické dobové filmové kamery, kamerové vozidlo ale aj osvetlenie a stážisti. Taktiež je vidieť bohato zdobené sety.⁸⁴

Ďalší príklad, je scéna na párty u Williama Randolph Hearsta, kde je zobrazené zákulisie vyššej sociálnej vrstvy Hollywoodu. V tejto scéne sú v klietkach umiestnené opice, ktoré symbolizujú pocit uväznenia a stratu slobody, ktoré Mank a jeho kolegovia zažívajú pod tlakom hollywoodskej produkcie. Opice v klietkach nielenže reprezentujú izoláciu a obmedzenia, ale aj vizuálne posilňujú pocit klaustrofóbie a manipulácie, ktorým čelia tvorcovia v Hollywoode. Okrem toho, film "Občan Kane", na ktorom Mank pracuje, je zobrazený ako metafora pre moc, ktorá je centrálnou témou v oboch dielach. Rozpracovanie charakteru Charlesa Fostera Kanea odzrkadľuje Mankovo vnímanie mocných figúr v Hollywoode a ich vlastnú izoláciu z dôvodu ich ambícií.⁸⁵

Hudba a Zvuk

Hudba k filmu bola skomponovaná Trentom Reznorom a Atticusom Rossm, ktorí spolupracovali aj na iných projektoch Davida Finchera, ako sú "The Social Network" (za ktorý získali Oscara), "Gone Girl" a "The Girl with the Dragon Tattoo". Trent Reznor so svojou kapelou Nine Inch Nails skomponoval hudbu do titulkovej sekvencie filmu Se7en.

Hudba v tomto filme je naschvál odlišná od predchádzajúcich projektov Reznora a Rossa s Fincherom, ktoré často zahŕňali ťažké elektronické a industriálne zvuky. Pre tento film duo zvolilo oveľa tradičnejší prístup, aby zodpovedalo historickému obdobiu filmu. Skladby sú aranžované pre akustické nástroje, ako sú klavír, sláčiky a dychové nástroje.

84

85

Hudba je ladená do jazzových a swingových motívov, ktoré boli populárne v dobe, kedy sa film odohráva. Tento štýl nielenže pomáha umiestniť príbeh do správneho historického kontextu, ale tiež využíva svoju melodičnosť na to, aby zvýraznil emocionálne momenty filmu a charakter. Orchester a štýl skladieb sú prispôsobené tak, aby evokovali nádych "zlatej éry" Hollywoodu bez toho, aby sa strácala moderná dynamika. Reznor a Ross sa rozhodli nahrávať hudbu pomocou techník a technológií, ktoré by boli typické pre obdobie konca 1930-tych až 1940-tych rokov, aby zvuk bol čo najvernejší dobe. Na dosiahnutie dobovej autenticity sa použili staršie, vintage typy mikrofónov alebo ich repliky, ktoré zachytávajú zvukový charakter tej doby. Mikrofóny, ako sú ribbon mikrofóny alebo prvky s veľkou membránou, ktoré boli populárne v tom čase, majú schopnosť zachytiť teplejší, "živší" zvuk. Záznam bol robený na staršie mixpulty a analógové pásy, ktoré dodávajú nahrávke charakteristické teplé a nasýtené zvuky. Mastering bol vykonaný s cieľom udržať teplý a mierne limitovaný dynamický rozsah. Na rozdiel od súčasných tendencií v čistote zvuku, boli ponechané aj menšie 'defekty' záznamu, ako sú mierne šumy alebo nahrávacie 'artefakty', ktoré dodávajú charakter a historický kontext.⁸⁶

Zvukový dizajn je navrhnutý tak, aby doplnil vintage pocit filmu. Zvuky písacích strojov, šum davu v druhom pláne na spoločenských podujatiach, alebo dokonca šum filmovej kamery. Zvukové efekty sú často použité subtilne, aby neodvádzali pozornosť od dialógu alebo hudby, ale pritom zvyšovali ponorenie diváka do dejového prostredia. Samotný zvuk filmu a jeho výsledný formát je v mono prevedení, aby čo najviac napodobnil danú dobu.⁸⁷

Titulková sekvencia

Je výrazne odlišná od jeho predchádzajúcich, ako sú "Se7em" a "Mindhunter". Kým "Se7em" a "Mindhunter" využívajú svoje úvodné sekvencie na vytvorenie napätej atmosféry s použitím dynamických vizuálnych a zvukových prvkov, "Mank" zvolil jednoduchý a tradičnejší prístup, ktorý lepšie zodpovedá historickému obdobiu a štýlu, v ktorom je film zasadený. Sekvencia je minimalistická a štýlovo čistá. Neobsahuje žiadne komplikované grafické prvky alebo vizuálne efekty. Miesto toho je sekvencia zameraná na elegantný a klasický text s menami hercov a tvorcov, ktoré sú zobrazené na oblohe. Tá je snímaná kamerou, tento záber sa plynule tiltne do prvého záberu filmu, prichádzajúceho auta. Tento štýl odráža starý Hollywood a

⁸⁶ youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=wzRgylpolKU>
https://www.youtube.com/watch?v=_pnwiZPxeDs

⁸⁷ <https://thefincheranalyst.com/2021/01/13/trent-reznor-and-more-on-scoring-a-movie-during-covid-like-trying-to-be-intimate-in-hazmat-suits/>

kinematografické tradície danej éry. Hudba je úplne v súlade s celkovým tónom filmu, je subtilná a orchesterovo ladená s jemnými melodickými motívmi.

Na rozdiel od "Se7en" a "Mindhunter", kde titulkové sekvencie využívajú vizuálnu a zvukovú dramaturgiu na vytvorenie určitej atmosféry, "Mank" používa svoju titulkovú sekvenciu skôr na nastavenie tónu a pripomenutie divákovi kinematografický štýl, ktorým bude film sledovať. Toto je v súlade s celkovým cieľom "Manka", ktorý je oslavou starého Hollywoodu a jeho filmových tradícií, namiesto zamerania sa na temnejšie témy a vizuálne intenzívne prvky, ktoré sú bežné v iných Fincherových dielach.⁸⁸

Záver

David Fincher začal svoju režisérsku kariéru výraznými vizuálnymi dielami, ktoré často skúmali temnejšie aspekty ľudskej povahy a spoločnosti. Od jeho prvých režisérskych "pokusov", ako bol film "Alien 3" v roku 1992, ktorý bol preňho skúsenosťou plnou výziev a učenia sa v náročných podmienkach obrovského štúdiového natáčania, až po jeho neskoršie, výrazne sofistikovanejšie diela, kde neustále rozvíjal svoj štýl a formu.

Jeho prelom prišiel skoro, hneď s filmom "Se7en". Tento film stanovil charakteristiku jeho ďalších filmov: dômyselné použitie kamerových kompozícií, atmosférické kontrastné a dramatické osvetlenie, dôsledne navrhnuté vizuálne naratívy, ale najmä hĺbkovo prepracované postavy. Neskôr vyvinul svoje filmové vyjadrovacie prostriedky, pričom sa venoval nielen filmom, ale aj televíznej produkcii a vytvoril sériu "Mindhunter". Tieto projekty mu umožnili ešte hlbšie sa ponoriť do charakterového rozvoja postáv a dlhších naratívnych štruktúr. Dielo "Mank" predstavuje odchýlku od jeho predchádzajúcich tematických záujmov. Tento film je aj vizuálne odlišný, nakoľko je natočený v čiernobielej forme, čím vzdáva hold filmovému priemyslu 30. rokov. Napriek tejto zmene film "Mank" zachováva Fincherovu typickú pozornosť na detail a komplexnú naráciu. Fincher si udržiava konzistentný režisérsky prístup aj vo svojom najnovšom televíznom filme "Killer" (2023), kde naratív príbehu ustupuje do pozadia na úkor dôkladného rozpracovania charakteru hlavnej postavy a jej psychologického profilu. V tomto diele Fincher po prvýkrát implementuje techniku rozprávača, čo umožňuje divákovi preniknúť do ešte väčšej hĺbky a komplexnosti postavy. Síce túto techniku použil vo filme "Fight club" ale

88

Killer ju prezentuje na komplexnejšej forme vstupu do hlavy a myšlienok hrdinu, bez vizuálnej podpory ďalšej postavy.

V závere mojej diplomovej práce môžem konštatovať, že štýl a techniky Davida Finchera prešli výraznou evolúciou, avšak jeho základný záujem o ľudskú povahu a spoločenské otázky ostáva konzistentný. Fincherova kariéra je výnimočným príkladom neustáleho rozvoja a adaptability, vďaka čomu si udržiava významné postavenie v modernom filmovom priemysle. Jeho režisérске majstrovstvo je zjavné v schopnosti transformovať každý projekt na vizuálne pútavé dielo, pričom zachováva jednotnú estetiku, ktorá zosilňuje hlbší význam a tému príbehu. Bez ohľadu na žáner, či už ide o temný thriller, psychologickú drámu alebo historickú analýzu, Fincherove filmy sú vizuálne koherentné a tematicky diverzifikované. Tento prístup nielenže zdôrazňuje jeho kreatívnu víziu, ale aj demonštruje jeho schopnosť využívať film ako médium pre zložité ľudské príbehy, ktoré sú rovnako pútavé ako aj vizuálne imponantné. Jeho schopnosť detailne skúmať temné stránky ľudského správania ako aj široké spoločenské témy, robí z jeho filmov nielen zdroj zábavy, ale aj predmet štúdia a obdivu vo sfére filmového umenia. Výber tejto diplomovej práce mi dal hlboký vhlad do procesov výroby môjho obľúbeného filmového režiséra. Tiež mi to pomohlo naštudovať detailnú prácu s kamerou a dôkladné prepracované charaktery postáv. Verím že mi to pomôže v mojej vlastnej tvorbe, kde sa určite nájde miesto pre žáner neonoiru a krimi.

Zoznam použitých zdrojov

Odborná literatúra

- David Fincher: Interviews. Conversations with Filmmakers series. Edited by Laurence F Knapp. ISBN 978-1-62846-036-0 strana 3-5
- Francúzsky film noir: Poetika zločinu, Edícia Cinematik, producer s.r.o., prvé vydanie, strana: 9, ISBN 978-80-971098-0-6

Pramene

- "Playboy Interview: David Fincher" 14. oktober 2014
<https://web.archive.org/web/20150829153003/http://www.playboy.com/articles/playboy-interview-david-fincher>
- "David Fincher: A Film Title Retrospective". 27. august 2012 <https://www.artofthetitle.com/feature/david-fincher-a-film-title-retrospective>
- "David Fincher: A Life in Pictures". BAFTA. 19. september 2014
<https://web.archive.org/web/20170813010645/http://guru.bafta.org/david-fincher-a-life-in-pictures>
- Hyman, Nick 31.august 2014. "Ranked: Music Video Directors Turned Film Directors". Metacritic.
- Salisbury, Mark; Fincher, David 18. Jauar 2019
"Transcript of the Guardian interview with David Fincher at BFI Southbank".
- The Guardian. 22. september 2016. <https://www.theguardian.com/film/2009/feb/03/david-fincher-interview-transcript>
- Couch, Aaron 13. januar, 2017
"'Seven' Screenwriter on How a Mix-Up With David Fincher Led to Its Gutsy Ending".
- The Hollywood Reporter. 24. marec 2018 <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/se7en-screenwriter-how-a-mixup-david-fincher-led-gutsy-ending-963957/>
- Ebert, Roger 18. jul 2011 "Seven (1995)". Chicago Sun-Times. <https://www.rogerebert.com/reviews/great-movie-seven-1995>
- "BBC - Films - review - The Game". 14. april 2020 www.bbc.co.uk
- "The Game". The Criterion Collection. 10. januar 2020.
- "BBC - Films - review - Fight Club". www.bbc.co.uk. 7 januar 2020.
- Calvario, Liz 20. september 2016
"Clive Owen Returns as 'The Driver' in Neill Blomkamp's Short Film 'The Escape' – Watch Trailer"
- "Panic Room (2002)", Rotten Tomatoes, 29 marec 2002
- LaSalle, Mick 29. Marec 2002). "'Panic' attack / Foster at her best in mindless, exciting thriller". SFGate.
- "Panic Room (2002)", Rotten Tomatoes, 29. marec 2002
-
- Halbfinger, David M. 18. februar 2007 "David Fincher - Zodiac - Movies".
The New York Times. ISSN 0362-4331. <https://www.nytimes.com/2007/02/18/movies/18halb.html>
- Youtube: Behind The Big Screen : Zodiac Special Effects
<https://www.youtube.com/watch?v=xW2xhBSfFps&t=132s>
- "Best of 2007". 10. maj 2009
<https://www.sparknotes.com/short-stories/the-curious-case-of-benjamin-button/summary/>
- "Confirmed: Eisenberg, Timberlake and Garfield Cast in David Fincher's The Social Network". 22. september 2009
- Brooks, Xan 17. januar 2011
"Golden Globes: Colin Firth crowned while The Social Network wins lion's share". The Guardian. ISSN 0261-3077.
- Weintraub, Steve 'Frosty' 26. december 2011
"Screenwriter Steven Zaillian Talks The Girl With The Dragon Tattoo, Sequels, and How He Might Direct the Remake of TimeCrimes"
- The Girl with the Dragon Tattoo: Production Notes. Visual Hollywood. 2011
[https://millenniumtrilogy.fandom.com/wiki/The_Girl_with_the_Dragon_Tattoo_\(2011_film\)](https://millenniumtrilogy.fandom.com/wiki/The_Girl_with_the_Dragon_Tattoo_(2011_film))
- The Girl with the Dragon Tattoo, Metacritic, 27 marec 2020

- French, Philip 14 maret 2010
"The Girl With the Dragon Tattoo | Film review". The Observer. ISSN 0029-7712.
 - Sciences Archived 25 jul 2013, at the Wayback Machine. Emmys.com.
 - Salon. 29 september 2014.
- "Gone Girl": A dark marriage drama becomes a "battle-of-the-sexes" debate"
- Rothman, Joshua 8. oktober 2014 "What "Gone Girl" Is Really About". The New Yorker.
 - IndieWire 4 jun 2018
<https://www.indiewire.com/awards/industry/david-fincher-mindhunter-netflix-charlize-theron-jonathan-groff-1201970635/>
 - Collider 11 jun 2023
"David Fincher Explains (Again) Why There Is No 'Mindhunter' Season 3"
 - American Cinema. Annenberg Learner. 18. april 2021
- "Film Noir".
- Watch the titles 18 november 2019
<https://www.watchthetitles.com/titlesequence/seven/>
 - Ebert, Roger 18. jul 2011 "Seven (1995)". Chicago Sun-Times. <https://www.rogerebert.com/reviews/great-movie-seven-1995>
 - IndieWire 4. jun 2018
<https://www.indiewire.com/awards/industry/david-fincher-mindhunter-netflix-charlize-theron-jonathan-groff-1201970635>
 - Before and afters 10. december 2020
<https://beforeandafters.com/2020/12/10/mank-synthetic-la-and-leds/>
 - Cine Fade
<https://cinefade.com/knowledge/cinematography-mank-erik-messerschmidt-asc-depth-of-field>
 - <https://www.youtube.com/watch?v=wzRgylp0IKU>
 - https://www.youtube.com/watch?v=_pnwiZPxeDs
 - <https://www.firstpost.com/entertainment/trent-reznor-atticus-ross-soundtrack-for-david-finchers-mank-beautifully-captures-a-bygone-era-of-hollywood-9106421.html>
 - <https://thefincheranalyst.com/2021/01/13/trent-reznor-and-more-on-scoring-a-movie-during-covid-like-trying-to-be-intimate-in-hazmat-suits/>